

B
508A ~~14~~ ~~14~~

Kodulaste raamat.

Toimetanud

B. Bergmann,

raamatu õpetaja.

N. E. M. Jacobson

Kodulaste raamat.

Toimetanud

J. Bergmann,

Paistu õpetaja.

Wiies trüff.

Tactus.

Trüffitud K. A. Hermann'i kirjadega.

1898.

Трудовой восток

См. № 1

Издательство

№ 1

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 9 сентября 1897 г.

ENSV 74
Kirjandusm...
Arhiivraam...
d

54086

234

1. Jugemise ja kirjutamise õpetus.

1.

a e i

ae ai ea ei ai ai ei ei ae ae

a e i

2.

o u n

an en on ani uni anu onu nina

a u n

3.

õ m

õnn ma emamina mõni muna
minu nimi on anna

õ m

l r s

lill lumi lammas rull rumal
 sammas linnu muna on ilus

l r s

h j w

ahw jahwa jahu ahju aherwar's
 orawal on wahe hammas

h j w

b p

abi appi rabe rape raba saba ubo
 juba paber ja papp naber ja napp
 jõe nupp on ilus lill

b p

7.

d t
 öde tõde mõte wõte hädas mädas
 mätas tutu lutu tule ruttu oma
 tuba oma luba

d t

8.

g f

minu nuga nuga taga fana pugu
 wana lugu lina ligu pane liiku
 tugew karu kassin aru

g k

9.

ä ö ü

äi wäi süsi lüsi söe hunnif müti
 muld ölekübar tahk ja kái wähk
 weli urkast

ä ö ü

10.

a b d e g h i j k l m n o p r

s t u w ä ö õ ü

tähed kõi ma tunnen juba

armas ema anna luba

et ma sinu abiga

hakkam koku lugema

jah

11.

aa ee ii oo uu

aas, paas, laas, taas, haaf, jaaf, paaf, ees, mees,
 jees, wees, hiir, kiir, piir, witr, jook, loof, luuk,
 puuk, hoow, soow, uur, puur, mul on uur, sul puur.

aa ee ii oo uu

12.

ää öö õõ üü

rääf, tääf, äär, jäär, käär, säär, nõör, põör, öö, töö,

lööf, sööf, möön, pööön, löösf, röösf, piin, siin, miin,
tiin, rööm on niid suur.

ää öö ôô üü

13.

ae ai au oe oi ou

käed, wäed, äi, käi, käu, näu, nöel, söel, söit, wöit,
öu, pöu, röuf, töuf, wöi nöu on siin, öö on käes.

äe äi äü oe oi ou

14.

ae ai au ea ei iu oe oi ui

kaew, laew, waew, sai, wai, taim, waim, auk, lauk,
heal, peal, seal, teal, leid, neid, eit, peit, kiud, liud,
foe, soe, foit, toit, fui, nui, toit on hea.

a a a aas

15.

ff ll mm nn pp rr ss tt

faff, paff, taff, waff, mall, tall, hall, pall, samm,
mamm, lömm, nömm, onn, tonn, pann, wann, fopp,

fopp, fapp, napp, furr, wurr, faß, paß, fott, pott,
fell lööb pimm pamu.

m m m mees.

16.

fß ld lg lf lm lt lw nd nt

üfs, fafs, ufs, tufs, maß, waß, fild, füld, pöld,
alg, jalg, fölg, wölg, malf, palf, hull, mulß, folk,
polf, ilm, film, malm, falm, koln, toln, fult, wilt,
pilt, fült, pölw, wölw, falw, talw, fand, rand, pind,
rind, hind, lind, pant, fant.

ll l l malm.

17.

pß rg rm rn rß rt rw ff ft fw

laps, faps, fops, pops, färg, pärg, farn, parm,
firn, wirn, pars, wars, örs, förs, märt, pärt, harw,
farw, parw, farw, möß, pöß, fiß, wiß, lust,
tuß, juuß, tuuß, faßw, raßw ; piim, wöi ja juuß on
hea roog.

h h h häng

18.

hoog, loog, roog, piik, riik, tiik, kuff, luff, puff, sukk,
tuff, raag, saag, haaf, waaf; nirk on wirk loom, hunt
hõel loom; kass ja hiir; kott ja rott; kolm kuud;
laew läks, laps fees.

f f s s s faps.

19.

eks, peks, kaal, saal, huul, tuul, hilp, kilp, sulp, tulp,
riiw, tiiw, kelf, telf, poom, room; saan siin, ruun
ees, loof peal, muud kui üks, kaks, kolm, nõõ; mis
see on; puu nott.

n n n nurm.

20.

lõmm ja fiin ja tael on fiin, tee tuld, sest ilm on
külm; sui on käes; kurg on suur lind; kust ta saab,
mis ta sööb; sul on suu, tuil on noff; küüt käi.

wits lööb.

21.

a=hi, a=hi, a=ni, a=ru, a=fi, e=ma, e=fi, i=du, i=hu,
e=lu, i=lu, i=sa, i=se, o=da, o=ma, o=nu, o=ra, o=sa, o=fi,

u=ba, u=du, u=ni, õ=de, õ=la, õ=lu, ä=ra ; isa ja ema ja
õde on siin ; onu uba on hea.

o o o ora.

22.

al=la, am=mu, an=na, ap=pi, aš=tu, ef=fi, en=ne, et=te,
if=fa, is=tu, or=gu, oš=ta, hun=ti ; ole ise mees.

omal ajal sõõ,

omal ajal töõ,

omal ajal öö.

g g g aeg.

23.

ai=a, lai=a, sai=a, wai=a, äi=a, käi=a, pau=na, saut=na,
hei=na, sei=na, pii=na, wii=na, joo=ma, too=ma, koi=tu,
toi=tu, juu=a, tuu=a, sui=gu, tui=gu, hõde=luš, kõde=luš,
jõu=a, sõu=a, nõu=a, sõi=da, wõi=da, püü=a, süü=a ; sõida
linna saia tooma ; kas lehm on müüa.

p p p padi.

24.

ja=gu, wa=gu, jõ=gi, nõ=gi, ka=ri, wa=ri, ki=be, li=be,
ko=be, no=be, ku=ri, mu=ri, kõ=la, mõ=la, la=ge, sa=ge,

la=du, ma=du, na=du, sa=du, ju=ba, lu=ba, tu=ba,
me=ri, we=ri, pe=re, te=re, si=le, wi=le, ta=ba, wa=ba ;
madu löödi maha ; mere taga on uus mere maa.

g g g naga.

25.

ka=pid, ta=pid, to=fid, wo=fid, nu=fid, pu=fid, ka=kud,
ra=kud, le=hed, me=hed, na=had, sa=had, tii=rud, wii=rud,
hir=wed, fir=wed, kii=sad, nii=sad, mar=jad, sar=jad ;
kase lehed on haljad ; kuuse oksad on ka haljad ; terwe
mets on haljas.

j j j haljas.

26.

jaa=ma, saa=ma, pii=ma, wii=ma, loo=ma, poo=ma,
löö=ma, söö=ma, oot=ma, loot=ma, kiit=ma, wiit=ma,
muut=ma, suut=ma, kat=ma, mat=ma, näit=ma, täit=
ma ; jaamas pidin wiis tundi aega wiitma ; läfi
heina nitma.

olge kärmed.

27.

and=ma, fand=ma, ast=ma, fast=ma, kaitS=ma, maitS=ma,
ost=ma, kost=ma, tõst=ma, west=ma, fest=ma, küps=ma,
lüks=ma ; kuule kuidas kaasik kahab ; mets kostab vastu.

uasta mulle.

28.

heina wedu tuleb kätte ; pane riided selga ; mine lehma
jootma ; naaber läks marju ostma ; minu kindad on
märjad ; wares waagub wahtra otsas ; hiired sööwad
saiä ära ; söö mis küps, räägi mis tõsi on.

tamme lehed.

29.

mina hoian memme utte,
kaiSen taadi suurta karja ;
tuli soosta suuri hunti,
laane alta laia kappi,
murdis maha musta härja,
kiskus ära kirju härja.

laps ära nuta.

30.

wara tööle, hilja woodi, nõnda rikkus tuppä toodi;
ole wirt ja ole waga, nõua ifka õigust taga; armas
laps, kuule oma isa ja ema sõna, et sinu käsi hästi
käib ja sina kaua elad maa peal.

õige hõlma ei hakka üksgi.

31.

ko-pi-kas, fu-ri-kas, pu-ri-kas, kop-sa-kas, lop-sa-kas,
maa-si-kas, wa-si-kas, ka-ri-kas, sa-ri-kas, ti-ha-ne,
wi-ha-ne, pa-ha-ne, wa-ha-ne, tu-hi-nal, wu-hi-nal,
ko-li-nal, wo-li-nal, fi-ri-nal, so-ri-nal.

õieke, õieke,

ära nii uhkesti õilmitse.

waga weri ei wäriſe.

32.

al-ga-ma, ſal-ga-ma, ih-ka-ma, wi-ha-ma, ſar-ja-ma,
war-ja-ma, sõit-le-ma, wõit-le-ma, ſoo-la-ma, woo-la-ma,
nop-pi-ma, top-pi-ma, eh-ti-ma, leh-ti-ma, uu-ri-ma,
puu-ri-ma, pan-ti-ma, ſan-ti-ma.

laanes laulab linnuke,
meres mängib kalake,
karjas kargab talleke.

kes pandib, see fandib.

33.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus	seitse	kaheksa	üheksa	kümme.

üks ja üks on kokku kaks; üks kord üks on vaja
pähä õppida; meil on kolme tüla peale üks kooli-
maja, aga kaks koolmeistrit; meie peame igas kuus
korra koolimajasse minema ja kodulaste raamatu
kaasa võtma.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.

34.

i-ni-me-ne, i-ga-we-ne, su-gu-la-ne, we-ne-la-ne, ja-
hu-ta-ma, la-hu-ta-ma, õ-pe-ta-ma, lõ-pe-ta-ma; wa-lal
on lü-hi-te-sed ja-lad.

mesilane linnukene,
seep see kõnnib kõrta mööda,
astub aia ääri mööda,
piirab pilliroogu mööda.

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20.

tulge kofku küla lapsed,
 karjas käijad kaswanditud,
 tahan teile lugu laulda,
 imeasju ilmutada :

karjapoiss on kuningas,
 suure walla walitseja,
 palju pere pidaja,
 kuldse krooni kandija.

meil on 19 elaiat.

A	E	I	O	U	Ä	Ö	Õ	Ü
a	e	i	o	u	ä	ö	õ	ü

Nadam. Gewa. Izaak. Otto. Uusia. Äksi kirj.
 Dö on pime. Öde käib koolis. Üht asja on tarwis.
 Armas Jeesus awita. Jeesus on minu, Dnistegija.
 Iisraeli rahwas oli ennemuiste Jumala rahwas, aga
 nüüd on ristirahwas Jumala rahwaks saanud. Meie
 oleme ristiniimesed.

A E I O U Ä Ö Ö Ü

K L M N P R S T W
k l m n p r s t w

Kaarel. Liisa. Märt. Naisaar. Paide linn.
Kõuge kirik. Saaremaa. Tori kihelkond. Wiljandi
linn. Riiaft wõib laewaga Pärnu sõita. Tartust
wiib raudtee Tallinna. Peterbur is elab meie keiser
Wene riik on kõige suurem riik maa peal. Meie
elame Eesti maal ja oleme oma keisri truud alamad.
Katekismus on Lutheruse kirjutatud. Sealt õpime
Jumala 10 käsku selgeks. Need käjud andis Jumal
meile Moosese läbi Siinai mäe peal.

K L M N P R S T W

B D G H
b d g h

Berlin on Saksamaa pealinn. Diiina jõgi jook-
seb Riia linnast läbi. Gatshina linnas on suur keisri
lofs. Hiiumaa on Saaremaast põhja pool. Baikali
järv Siberi maal on Peipsi järwest palju suurem.

Dawalagiiri mägi on 8 wersta kõrge. Meie maa kõrge kõrgem mägi on Munamägi, see on enam kui weerand wersta kõrge.

B D G H.

39.

20 30 40 50 60 70 80 90 100 1000

Mõista, mis see on ?

1. Mit all, loof peal.
2. Hall härg, hangud sarwed, tõstab sauna sarwile, kihelkonna kufile.
3. Mees läheb toa peale, liha liud peas.
4. Muust siga läheb lauta, ajab punased põrsad laudast wälja.
5. Üks talu, wiis kammert, igas kambriis pime mees forteris.
6. Walged kanad punasel õrrel.

20 30 40 50 60 70 80 90 100 1000.

Kirja wahemärgid.

- , komma ; selle märgi juures seisata pisut.
 ; semikoolon ; siin peata vähe rohkem.
 † koolon ; pane tähele, uus mõte algab.
 . punkt ; mõte on walmis, seisata.
 ? küsimise märk.
 ! õhkamise märk.
 „“ jutumärk.
 O [] flamrid, sulgumise märk.
 ' kustutamise märk.
 — mõtlemise märk.
 = ühendamise märk.
 * ja † tähendamise märk.
 § paragrahw, jaomärk.

, ; . . ? ! „“
 [] — - * † §

Tule siia, mu laps! Nja loomad wainule ; soo alles wäga weşine. Kuningas ütles : „Ma tõstan

su pealikuts!“ Kus ja käisid? Oh mina wilets!
Siis hüüdis kõik rahwas „aamen“ (see on jah!).
Halasta mu waele peal! Kas tead, misfugune raamat
lastele kõige tarwilisem on? — Kodulaste raamat*
). Seaduse raamatuz on palju §§ [ütle: pa-
ragrahwisid]. Mis nüüd? Nüüd hakkame ilusaid
juttusid lugema.

41.

Sool kannab wilja.

Sügisese läbikatsumise juures ütles koolmeister: „Aluste
Anna loeb kodulaste hulgast kõige sandemini!“ Anna läks
nuttes koju ja kurtis emale: „Armas ema, mina ei saa wist
kunagi raamatut selgeks; teiste Tiinu sai kiita, mind wõlgi
kõige sandemini lugemat.“ Ema waigistas tütrekest ja ütles:
„Loe mulle iga päew tund aega oma raamatust ette, siis
oled kewadeni teiste Tiinust mööda!“ Anna wõttis kohe raamatu
kätte ja hakkas tähti mööda üht tükki lugema ja luges
seni kui see tükk selgeks sai. Nii tegi ta iga päew ja ema
abiga sai ta wiimati terve raamatu selgeks. Siis tuli
kewadene läbikatsumine kätte. Kõik kodulapsed pidiwad
õpetaja ette minema. Küll wärises Anna süda sees hirmu
pärast, kui ta ette kutsuti, aga pikkamisi ja selgesti luges
ta oma tüki ette, nii et õpetaja teda kiitis ja talle ilusa
pildilehe kinkis. Siis luges teiste Tiinu. Aga tema oli

*) See raamat on praegu ju käes.

talve otsa raamatu kappi jätnud ja mõelnud, et ta muudugi teistest paremini mõistab. Sest siis tuli, et ta õpetaja ees õige sandisti luges ja pildilehest ilma jäi. „Kas hoolega õpib, saab raamatu selgeks, aga kes hooletuks jääb, see unustab sellegi natuke ära, mis ta ju mõistis!“ ütles õpetaja läbikatsumist lõpetades.

42.

Kuusik ja kask.

Kaks wenda, teise nimi Kaarel, teise nimi Peeter, ajasid ühekorra oma väikese õe Siisuga juttu. Nemad rääkisid metsa puudest. Wanem wend Kaarel küsis: „Kas teate ka, mis sugune puu kõige ilusam on?“ Kohe kostis Siisukene: „Mina tean, mina tean! Kõige ilusam puu on kuusik!“ „Miks pärast siis?“ küsis Kaarel. „Selle pärast, et kuusik ka talvel haljas on ja metsas külmal ajal linnukestele warju annab ja et ta jõuluts kirikus ja kodus meie filma ees hiilgab.“ Siis küsis Kaarel teist korda: „Alga mis sugune puu on kõige pahem?“ Väike Peeter wastas warsti: „Kask on kõige kurjem puu, sest tema otsast tulewad witsjad.“

43.

Pisuke triingel ja suur tõrelemine.

Wäike wiie-aastane Liina oli ükfinda toas. Suure laua peale oli ema wärsked saiad pannud, mis ta pühadeks oli küpsetanud. „Laps, ära sa saiadesse puudu!“ oli ema uksest wälja minnes ütelnud. Liina mõtles: „Ema keelis

küll wõtmaft, aga nuusutamiseft ei rääkinud ta midagi, seda wiſt küll tohin!" Ja taſakeſti läks lops laua äärde, tõuſis kikiwarwile ja nuusutas oma wäikeſe ninakeſega, mis para- jaſti üle laua ääre ulatas, pühade ſaiu. Oh küll oliwad nad armsad näha: mõned ſuured, teiſed wäikſemad; mõned pruunid, teiſed walged! Üks kringel, wiſt kaabelakk, oli üsna piſuke ja oli juſt laua ääre peal. Oh kui ilus ſee oli, ſihukeſt ei olnud Siina weel kunagi ſöönud! Kui ta ometi ühe raasukeſegi tohiks ſealt külleſt ära murda ja ſuhu piſta. Kringlikeſe nibu oli nii kena näpu wahele wõtta. „Kui ma ſiit ühe wäikeſe raasukeſe ära murran, ega ema ſeda ei näegi!“ Nii mõtles Siina, murdis tükiſe kõige piſema kringli külleſt ära ja piſtis ſuhu. Ükitſelt kähwatas wälk ja pikne müriſtas nii kõwaſti, et aknarundud põriſeſiwad. Siina kähwatas lumivalgetſ ja wöttis ſaia tüki ſuult wälja, pani ta laua peale tagaſi ja ütles: „Nii wäike kringliraaſukene ja Sumal tapleb kohe nii kõwaſti!“ Seſt ſaadik ei piſtnud Siina eladesgi enam oma ſõrme aſjade külge, mis ära keeldud.

44.

Kallis rohi.

Kai ja Mai läkſiwad kahekeſi linna, mõlemil raſte- kamps kanda. Kai ägas ja õhtas, Mai naeris ja naljatas. Siis küſis Kai: „Kuidas ſina ometi naerda wõid? Sinu kamps on ju niisama raſte kui minugi oma ja ſa pole ka ſugugi tugewam kui mina.“ Mai koſtis: „Ma panin oma kampsu ſiſſe ühe kalli rohu, ſelle pärast ei ole ta mitte raſte.“ „Kulla Maietſe, ütle, mis ſelle rohu nimi on! Ma tahakſin ka oma kampsu kergetſ teha,“ palus Kai.

Siis ütles Mai: „Selle rohu nimi, mis kõit koormad kergeks ja kõit waewa hõlpsaks teeb, on k a n n a t u s.“

45.

H u n t.

Unni Andres oli lammastega laane ääres karjas. Ühel päeval hüüdis ta koeruse pärast suure healega: „Appi, appi, hunt tuleb!“ Küla rahvas jooksis, malgad ja firved käes, kofku ja tahtsiwad hunti maha lüüa. Aga et nad kistjat kufagil ei näinud, lätsiwad nad jälle koju tagasi. Teine päew kufendas Andres jälle: „Hunt tuleb, hunt tuleb, appi!“ Jälle jooksis küla rahvas kofku, aga mitte enam nii palju kui eila. Aga et ka täna hundi jälgegi näha ei olnud, lätsiwad nad paha meelega tagasi, jefst nad märka-siwad poisi koerust. Kolmandal päewal tuli hunt tõesti karja sekka. Andres karjus kõigest jõuust: „Tulge appi, tulge appi, hunt karjas!“ Aga küla rahvas ütles: „Ega meie kolmat korda ennast enam narrida ei lafe!“ Ja igaüks jäi rahuliste oma töö juurde. Seni murdis hunt poole karja maha ja wiis kõige ilufama talle ära, mis Andrese jaoks oli lubatud.

46.

S õ w i.

Siiria maal oli üks pärisori oma peremehe juurest ära jooksnud, aga mõne aja pärast jälle kinni püütud. Kohus mõistis orja surma: Teda pidi hulga rahwa nähes

Lõwi ette heidetama. Tuhanded jooksiwad surmapäewal tsirkusekse koku. Nõnda nimetati üht suurt hoonet, kus ketspaigas suur raudwõredega ümberpiiratud plats oli, aga ümberringi istepingid trepi moodi ifka üksteisest kõrgemal, nii et igauks selgesti näha wõis, mis wõrede taga platfi peal sündis. Sinna platfi peale wiidi waene ori ja siis lasti üks kole lõwi puurist lahti, otse koke orja kallale. Igauks ootab, et lõwi wangi filmapilk maha murrab. Aga imet! Lõwi liputab jaba, hüppab rõõmu pärast wangi ümber ja latub tema käsi. Siis küstti orja käest, kust see imelik sõbrus tuleb. Ori kostis: „Kui ma oma isanda juurest ära olin jooksnud, siis olin ma kõrbes ühes koopas peidus. Ühel päewal tuli see lõwi wingudes minu juurde ja näitas mulle oma käppa. Ma waatasin ja nägin, et üks teraw okas talle päka sisse oli tunginud. Ma tõmbasin okka wälja ja sest saadik olime mõlemad rahulikult seal koopas elamas. Kui wiimati jahti peeti, põgenesime teine teisale, aga sattusi me mõlemad wangi, — ja nüüd on see loom rõõmus, et ta mind jälle leiab.“ Siis hüüdis koif rahwas: „Elagu see heategija inimene! Elagu tänulik lõwi!“ Kui kuningas jeda lugu kuulis, siis lastis ta orja priiks ja kinkis temale selle lõwi, kes nüüd koguni taltjaks jäi, otsegu koeruke alati oma peastja kaasas käis ja kellelegi elades wiga ei teinud.

47.

Kuldnoff.

Metsawahti Mikhil oli kuldnoff, kes mõnda sõna oli rääkima harjunud. Kui metsawaht hüüdis: „Kuldnoff, kus ja oled?“ siis kostis kuldnoff koke: „Siin!“ Maabri

Kaarel käis tihti metsawahil ja iga kord rõõmustas ta wäga ilusa linnu üle. Ühel päewal ei olnud metsawahti toas, kui Kaarel tuli. Poisike püüab linnu kinni, pistab tasku ja tahab salamahiti ära minna, aga ukse peal tuleb talle metsawaht vastu. Ta tahab poisikesele rõõmu teha ja hütiab: „Kuldnokk, kus sa oled?“ Ja lind kisendas poisil taskust nii waljusti kui jõudis: „Siin!“

48.

Tähendamise sõna.

Rammuja maa peal kaswas ilus lill; tema juured imefiwad maa sees mahla ja jõudu; tema lehed teretasiwad tõuswat päikest iga hommiku rõõmuga ja päike lastis oma tiired õhtuni tema peale soojaсти ja kosutawalt paista. Ühel päewal lendas lille juurde suur must kotkas ja ütles: „Oh lillekene, lollikene, kuidas sa siin wangis seisad? Juured hoiawad su jalad kinni, et sa sinna jooksta ei saa, kuhu tahad ja päike teeb su pea kallal, mis ta ise tahab!“ Lillekene mõtles kotka sõnu järele; ta waatas üles taewa poole, päike paistis nii armsasti ta peale, ta waatas enese ümber, teised lillekesed kummardasiwad tema poole ja ütlesiwad ühest suust: „Ära mine, õeke!“ Aga kui ta kotsast nägi õhus lendawat, mõtles lill: „Oh kui mina ka nõnda wõiksin lennata!“ Ja walju healega hüüdis ta: „Kulla kottakene, kisu mu juured wälja, et ma wabaks saan nii kui sina ja päikene, ma ei taha enam wang olla!“ Siis kiskus kotkas lille oma nokaga maa sees wälja, tõstis ta kõrgele üles ja lastis ta jälle maha kukkuda. Müüd oli lill waba ja ta juured mullast lahti, aga muld ei annud temale mitte enam elumahla, nii et ta juurtest mädanema

hakkas; ta pidas enmast päikese sarnafeks, aga päikese terad ei kosutanud teda mitte enam, waid hakkasiwad teda peast kõrwetama, nii et tema lehed kohe ära närtfisiwad. Hirmu ja ahastusega kisendas lill: „Oh mina rumal, miks ma uskusin kotta juttu, nüüd pean armetul kombel ära surema!“ Aga juba hirwitas kottas: „Kes sind kästis nii rumal olla, see on sulle paras!“

49.

Sinnupeja.

Kena kewade oli käes. Puud haljendasiwad noorte lehtede ehtes, lilled ditsefiwad aasul, põllul tärkas noor oras üles ja külwimees käis külimituga üle nurme uut seemet musta mulla põue wisates. Põllu sõrwas laia pärna otšas laulsiwad kaks lindu teine teise wõidu:

Hakkame peja tegema:

Reegudesta, raagudesta,

Pilliroo pindudesta,

Uufista udufulgista!

Laulsiwad ja läkfiwad tööle. Teine tõi teise nokatäie, esiti raagusid, siis pilliroo pinnufesi, siis kulukõrrefesi, wiimati woorderdasiwad pehme samblaga seespoolt ära ja kõige peale tegiwad nad udufulgisti ilusa afeme. Küll oli seal pesas ilus elada! Mõne päewa pärast tekkisiwad wiis pisukest täpiliist munakest pesasse ja nüüd ei lahkunud linnukesed mitte enam oma pesast. Kui emalind haudus, tõi isalind temale süüa ja laulis talle meeleheats oma kõige ilusamad laulud ette, mis ta suure Looja käest oli õppinud. Mõnda läkfiwad kolm nädalit mööda. Isalind oli läinud toitu tooma, emalind oli üfipäini kodus. „Ma tahan oma

mehele röömu walmistada, et ta lauldes Roojat kiidab, kui ta koju tuleb!" mõtles emalind. Ise hakkas ettevaatlikult munakesi katti toksima. Ja kui isalind koju jõudis, sirutasivad talle wiis wäikest linnukest oma nokakesed vastu ja hüüdsiwad oma keeli: „Tere, tere, taadikene!“ Oh sedo röömu linnupaari südames! Nad hüüpasiwad ühe jala peal ja hõiskasiwad oma kõige röömsamat lugu ja nende filmad ei tiidinenud mitte ära pojukesi filmitsemast. Aga nüüd ei olnud enam aega laulda: Lapsed palusiwad süüa ja isa emalendasiwad toitu tooma. Nad otsisiwad kõige pehmemad putukad ja kõige söödawamad sääsed üles ja tõiwad nad oma poegile roaks. Nii sündis hommitust õhtuni. Aga kui päike looja läks, laotas emalind oma tiivad kui tekiteje poegade üle, et jaha õõsene õht neile mitte kahju ei teeks. Põjukesed kosusiwad silmanähtawalt, pea wõisiwad nad pesast wälja lennata, lootsiwad linnuwanemad. Aga kui nad ühel päewal toitu otsimast koju tuliwad, mis nad nägiwad? Pesa oli ära lõhutud, pojukesed ära kägistatud, linnupaari südamerööm ära lõpetatud! Raaks üleannetut poissi oliwad jeda teinud.

50.

Ronna kontsert.

Muiste Munamäe kõrwal,
 Seisis laugas laane sõrwal,
 Lauka kaldal lage kiwi,
 Kiwi taga tamme tüwi.

Kiwiil konn kord kükitas,
 Tüwiil looke lödritas.
 Konn see alla wette wahtis,

Tark ja tore olla tahtis,
Hakkas hoopsema upsakalt :

„Teist mu taolist taewa alt
Tõe poolest pole leida
Ega mere põhi peida
Mees, kes minu määraline,
Wastast, kes mu wääriline.
Mõni küll kuulus kuiwal maal,
Teine wägew wee all,
Mina mõlemates mees :
Kargan kuiwal, ujun wees
Meistri kombel torra pärast!
Mets küll kostab wastu kärast,
Mis need tähjad linnud teewad,
Kui nad oma laulu lööwad,
Uga mis see m i n u wasta,
Kui ma tahan laulu lasta ?
Kui toon wälja oma koori,
Waimustan ma wanu, noori,
Sest ma panen pea pandiks :
Ma olen loodud moosetandiks !“

Lõo kuulis konna juttu,
Kummardas ja küsis ruttu :
„Kuule, kulla meistriherra,
Kas wõib koori kuulda torra ?“
Konn siis kohe kostis talle :
„Siis toon lauljad lagedale,
Kui toon tuhat kuuljat tokku,
Laanest laulutundjaid nokku.“
Lõo wastas wiibimata :
„Tuhad toon ma tõrkumata.

Uga paljuts aega nõuad,
Et ja tööga toime jõuad?""
„Sedamaid, siinsamas paigas :
Käes mul ongi taktifaigas.“

Tuba juure laane sülest
Ilmus võeraid igast küllest :
Linawästrif, lõokene,
Tihane ja tuwikene,
Peolev, pajulind,
Pääsukene, püü ja wint,
Käästas, ööpik, rahn ja kägu,
Laululinnud iga nägu.
Puude oksjad painusid,
Kui nad kokku kogusid.

Siiis tuli tiigist taktilööja,
Kiwi otša kobru sööja,
Hüüdis : „Lauljad, kõrwad rikki :
Et meil laul ei lähe rikki!“

Taktikeppi konn siis tõstis,
Kõhe koorilaul ka kostis :
„Roak koak, koak koak, koak koak, kooks,
Roak roak, roak roak, roak roak, roots!“

Koor nii krooksumist korrutas,
Kuuljate weri aga tarretas,
Kuni kõik naerma pahwatas.

Konn siis korraga kahwatas :
Wiskas taktikepi wette,
Ise kargas laente kätte,
Silpsti, sulpsti, teised järel.

Lõo siis laulis tamme õrrel:

„Kokku kontserdile tulime,

Nalja natuke nägime,

Et saab eluks ajaks naerda.

Müüd aga pisut ümber pöörda

Konna endne kelmimine,

Koorimeistri fiitlemine:

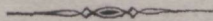
Andku peale pea ta pandiks,

Konn jääb L o m b i m o o s e k a n d i k s !“

II. Üks kord üks.

2	ford	1	on	2	3	ford	1	on	3	4	ford	1	on	4
2	×	2	=	4	3	×	2	=	6	4	×	2	=	8
2	×	3	=	6	3	×	3	=	9	4	×	3	=	12
2	×	4	=	8	3	×	4	=	12	4	×	4	=	16
2	×	5	=	10	3	×	5	=	15	4	×	5	=	20
2	×	6	=	12	3	×	6	=	18	4	×	6	=	24
2	×	7	=	14	3	×	7	=	21	4	×	7	=	28
2	×	8	=	16	3	×	8	=	24	4	×	8	=	32
2	×	9	=	18	3	×	9	=	27	4	×	9	=	36
2	×	10	=	20	3	×	10	=	30	4	×	10	=	40
5	ford	1	on	5	6	ford	1	on	6	7	ford	1	on	7
5	×	2	=	10	6	×	2	=	12	7	×	2	=	14
5	×	3	=	15	6	×	3	=	18	7	×	3	=	21
5	×	4	=	20	6	×	4	=	24	7	×	4	=	28
5	×	5	=	25	6	×	5	=	30	7	×	5	=	35
5	×	6	=	30	6	×	6	=	36	7	×	6	=	42
5	×	7	=	35	6	×	7	=	42	7	×	7	=	49
5	×	8	=	40	6	×	8	=	48	7	×	8	=	56
5	×	9	=	45	6	×	9	=	54	7	×	9	=	63
5	×	10	=	50	6	×	10	=	60	7	×	10	=	70
8	ford	1	on	8	9	ford	1	on	9					
8	×	2	=	16	9	×	2	=	18					
8	×	3	=	24	9	×	3	=	27					
8	×	4	=	32	9	×	4	=	36					
8	×	5	=	40	9	×	5	=	45					
8	×	6	=	48	9	×	6	=	54					
8	×	7	=	56	9	×	7	=	63					
8	×	8	=	64	9	×	8	=	72					
8	×	9	=	72	9	×	9	=	81					
8	×	10	=	80	9	×	10	=	90					
10	×	10	=	100	10	×	100	=	1000					

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wammu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

III. Meie ristiusu õpetuse wiis peatükki.

Esimene peatükk.

Jumala kümnest käsust.

Esimene käsk.

Mina olen Issand, Sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõigi asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea mitte Jumala oma Issanda nime ilma asjata suhu wõtma, sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjasti prungib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wammu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

K o l m a s k ä s t .

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

N e l j a s k ä s t .

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina kuu elad maa peal.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auustame, teenime, nende sõna kuuleme ja neid armsaks ja kalliks peame.

W i i e s k ä s t .

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõige ihu häda sees.

R u u e s k ä s t .

Sina ei pea mitte abielu ära rikkuma.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie lastinaste ja puhtaste elame kõnede ja tegude sees; ja et igapäev peab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese raha ehk wara ei wõta, ega kawala kauba ega petise töögo eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Rahetsas käsk.

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligimese wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese peale mitte kawalasti ei waleta, teda mitte ei peta, keelt ei pekka, ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta, waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme ja kõik asjad heaks lääname.

Üheksas käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimeselkoda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawaluslega ei püüa, ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesele wõiks pidada.

Äümnes käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, weiksid, ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese naist, peret ega weiksid ära ei awatele e wägisi ei wõta ; waid et meie neid manitseme, et nend paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistsinastist käskudest

Tema ütleb nõnda : Mina Issand, sinu Jumal olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtlaste kätte kolmandamast ja ueljaandamast põlwest jaadid neile, kes mind wihkawad ; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina hea tuhandest põlwest jaadid.

Mis see on ?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes neistsinatistist käskudest üle astuwad ; sellepärast peame meie tema wihakartma ja ei mitte nendefinaste käskude vastu tegema aga tema töötab armu ja kõik head kõigile, kes need käskud peawad ; sellepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käskude järele tegema

Teine peatiüff.

Püha ristiusu st.

Esimene õpetus.

Loomise st.

Mina usun Jumala, Issa, kõigewägewama taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, filmad, kõrvad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud, ja veel hoiab; pealegi riided, kingad, söömise ja joomise, koha ja maja, naese ja lapse, põllu, weitsed ja kõik wilja, kõik ihu ja elu tarvitu ja toidust rohkesti ja iga päew annab, ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja seda kõik teeb tema isalikust jumalikust armust ja heldusest, ja ei mitte sellepärast, et mina seda väärt ehk teeninud olen; selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõsi!

Teine õpetus.

Ära lunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Vaimust, ilmale toodud neitsist Maarlast, kannatanud Põntsinse Pilatuse all, risti löödud, surmud ja maha maetud, alla läinud põrgu handa, kolmandamal päeval jälle üles tõusnud surmuisest, üles läinud taeva istub Jumala, oma kõigewägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surmude peale.

Mis see on?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, kes omaast Isast igawesti on sündinud, ja ka tõsine inimene, kes neitsist Maarlast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind ära kadunud ja hukka mõistetud inimest on peastnud ja lunastanud kõige patust, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha, kalli werrega ja oma ilmasüüta kannatamise ja surmaga; sellepärast, et

mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama, ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õnnistuses, nõnda kui tema on üles tõusnud furnuist, elab ja walitseb igawesti. See on tõesti tõsi!

Kolmas õpetus.

P ü h i t s e m i s e s t.

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha kristlikku kirikut, pühade kogudust, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on?

Mina usun, et mina omaast meelest ja wäest mitte ei wõi Teesuse Kristuse oma Issanda sisse uskuda, ega tema juure saada, waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud, ja õige usu sees pühitsetud ja hoidnud, nõnda kui tema kõik püha ristitogudust maa peal kutsus, kogus, walgustab, pühitseb ja Teesuse Kristuse juures õige ja ainu usu sees hoiab; seßamas ristitoguduses tema minule ja kõigile usklikkudele iga päew kõik patud rohkesti andeks annab, ja wiimiel päew il mind ja kõik furnud üles äratab, ja minule kõikide usklikkudega Kristuse sees igawese elu annab. See on tõesti tõsi!

Kolmas peatiik.

Pühast Meie Isa waltwest.

Meie Isa, kes sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba

anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõ-
lad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära
saada meid mitte kinsatuse sisse, waid peasta meid
ära kurjast; sest sinu päralt on riik ja wägi ja auu
igawesti. Amen.

E s i m e s e d p a l w e s ö n a d.

Meie Isa, kes ja oled taewas.

Mis see on?

Sumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et
meie peame uskuma, teda meie õige isa ja meid tema õi-
ged lapsed olewat; et meie julgesti ja kindla lootusega teda
peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast
isa paluwad.

E s i m e n e p a l w e.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Sumala nimi on küll iseenesest püha, aga meie palume
Jehsinases palwes, et see ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas sünnib see?

Kui Sumala sõna selgesti ja puhtasti õpetatakse ja
meie ka pühasti kui Sumala lapsed seda mööda elame, siis
aita meid, armas taewane Isa! Aga kes teist wiisi õpetab
ja elab, kui Sumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie
seas Sumala nime, selle eest hoiame meid, armas taewane Isa!

T e i n e p a l w e.

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Sumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenesest, aga
meie palume Jehsinases palwes, et see ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see?

Kui taewane Isa oma Püha Waimu meile annab et meie tema püha sõna tema armu läbi usume, ja mala meele pärast elame, siin ajalikult ja seal igawesti.

K o l m a s p a l w e.

Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ma peal.

Mis see on?

Jumala hea armuline tahtmine sünnib küll ilma meil palweta, aga meie palume jeshinases palwes, et see meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumal kõit kurja nõuu ja tahtmist rikub keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitsemise ega tema riiki meie juure tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid finnitab ja hoiab meid kaitse lasti oma sõnas ja usus meie otsani; see on tema armuline ja hea tahtmine.

K e l j a s p a l w e.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurjele inimestele, aga meie palume jeshinases palwes, et tema meile annaks sedas mõista ja tänuga wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewane leib?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarvilik on: Söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, ja

weiksed, raha, wara, waga abikaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truud ülemad, hea walitsus, hea ilm, rahu, termis, auus elu, head sõbrad, truud naabrid ja muud niisugused asjad.

W i i e s p a l m e.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on?

Meie palume sessinaases palwes, et taewane Isa mitte ei tahaks waadata meie pattude peale, ega nende pärast meile seda keelda, mis meie palume; sest meie ei ole seda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole seda ka mitte teeninud; waid tema tahaks seda meile kõi armust anda, sest et meie iga päew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime; siis tahame meie ka südamest andeks anda ja heal meelel head teha neile, kes meie wastu ekswad.

K u u e s p a l m e.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Mis see on?

Jumal ei kiusa küll kedagi, aga meie palume sessinaates palwes, et Jumal meid tahaks hoida ja üles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta, ega saada ebausju, kaksipidimõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse; ja kui meid seega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

S e i t s m e s p a l m e.

Waid peasta meid ära kurjast.

Mis see on?

Meie palume sešsinases palwes tui ühel hoobil, taewane Iſa meid tahaks peasta kõigesugusest ihu ja hiwaranduse ja auu kahjust; ja wiimaks, tui meie surmunnite tuleb, õndsja otſa meile anda, ja armuga sešsinasest hädaorust enese juure taewa wõtta.

W i i m ſ e d p a l w e ſ ö n a d.

Seſt ſinu päralt on riik ja wägi ja auu igawesti! Amen.

Mis on aamen?

See on, et mina pean kindlasti uskuma, et taewane Iſa meie palwed heldesti on wastu wõtnud ja kuulnud, et tema ise meid on käsinnud nõnda paluda ja tänud, et tema meid tahab kuulda. Amen, aamen, on: jah, jah, see peab tõesti nõnda sündima!

Neljas peatükk.

P ü h a ſ t r i ſ t i m i ſ e ſ t.

Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Iſsand Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamat wiimſes peatükis: Minge ja tehke jüngeriks kõigile wad ja ristige neid Jumala, Iſa ja Poja Püha Waimu nime ſiſſe.

Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmist, peastab ära surma kuradist ja annab igawest õnnistust kõigile, kes seda usuwad, Jumala sõna ja töötused kuulutawad.

Misjulgused on need Jumala sõnad ja töötused?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu viimises peatükis: Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama; aga kes ei usu, seda peab hukka mõisteta.

Kuidas võib wesi nii suuri asju teha?

Wesi ei tee seda tõesti mitte, waid Jumala sõna, mis weega wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees süübib: sest ilma Jumala sõnata on wesi paljas wesi, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta ristimine, see on eluwesi, täis armu, ja uuesündimise pesemine Püha Waimu läbi, kuida püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandamas peatükis:

Jumal on meid õndsaks teinud uuesündimise pesemise läbi Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja wäljastanud meie peale rohkesti Jeesuse Kristuse meie Annistaja läbi, et meie tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele; see on tõsine sõna.

Mis tähendab niisugune weeristimine?

See tähendab, et wana Adam (see on meie patune süda) peab igapäewase kahetsemise ja patustpöörmise läbi meie sees ära eemutatud saama ja suurema kõige patu ja kurja himudega, ja igapäew jälle ette tulema ja üles tõusma see uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igawesti elama.

Kus see on kirjutatud?

Püha Paulus ütleb omas raamatus Rooma rahwale kirjutatud, kuuendamas peatükis:

Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud surnuist Issa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.

Viies peatiik.

Pühast altari sakramendist.

Mis on altari sakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja veri, leiva ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristusest enest seatud.

Kus see on kirjutatud?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid: Matteus, Markus, Luukas, ja püha Paulus:

Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, mil teda ära anti, wõttis leiva, tänas, murdis ja andis oma jüngeritele ja ütles: Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; jeda tehke minu mälestuseks.

Selsamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtu söömaaega, tänas ja andis oma jüngeritele ja ütles: Wõtke jooge kõit sealt seest, jeesinane karikas on uus seadus minu weres, mis teie ja mitme eest ära walatakse pattude andeksandmiseks; jeda tehke nii mitu korda kui teie jeshoote, minu mälestuseks.

Mis kaju on meil jeejusest söömisest ja joomisest?

Seda näitawad meile needsinased Kristuse sõnad: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; see on et meile sakramendi sees pattude andeksandmist, elu ja õnnistuse nende sõnade läbi antakse; sest kus pattude andeksandmine on, seal on ka elu ja õnnistus.

Kuidas wõib ihulik söömine ja joomine niisuguseid sunri asju teha?

Söömine ja joomine ei tee seda tõesti mitte, waid need Kristuse sõnad: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; need sõnad on ihuliku söömise ja joomise juures kui ülem asi sakramendis, ja kes neidjamu sõnn usub, sellel on mis nemad tunnistawad: pattude andeksandmine.

Kes võtab auuvassti sellesinase sakramendi vastu ?

Paastuda ja ihu poolest ennast walmistada, on üks kaunis
kõljaspidine kombe; aga see on dieeti ja hästi walmistatud, kellel
kõik on nendefinaaste Kristuse sõnade peale: Mis teie eest
teie antakse ja ära walatakse pattude andeks-
andmiseks; aga kes neid sinasid sõnu ei usu, ehk kassipidi
õtleb, see ep ole mitte wäärt ega hästi walmistatud; sest see
teie eest tahab selgeid usklikka südameid.

Paastuda ja ihu poolest ennast walmistada

IV. P a l w e d.

Hommitu palwe.

Mina tänan sind, minu armas taewane IJa, Jeesuse Kristuse sinu armsa Poja meie Issanda läbi, et sina mind minewal wõl oled armulikult hoidnud ja kaitanud kõige ihu ja hinge kahju eest. Ma palun sind, anna mulle armu, et mina oma pattu wõiksin südamest tunda, kahetjeda ja maha jätta; anna mulle andeks kõik minu patud ja efsitused, mista mina sind olen wihastanud. Kaitse ja hoi mind seltsinasel päewal armulikult kõige patu, kurja ja kahju eest, et kõik minu mõte, sõna, tegu ja elu wõiks sinu meele pärast olla. Mina annan oma ihu ja hinge, meie ülema walitseja ja kõik muud ülemad, meie wanemad, sugulased, waenlased, kõige ristirahwa ja kõik mis mul on, sinu hooleks. Sinu Püha Waim walitsegu mind, sinu püha ingel olgu minu juures, et kuri waenlane ühtegi meelewalda minu üle ei saa! Amen.

Palwe mis laps woodis enne ülestõusmist palub:

Armas Issand Jeesuse,
Anna usku minule,
Et ma elan sinule
Ja saan üksford taewasse!

Palwed enne söömaaega.

Kõikide filmad loodawad, Issand, sinu peale, ja sina annad neile nende rooga omal ajal. Sina teed lahti oma helded ja rohked käed, ja täidad kõik, mis elab, hea meelega. Auu olgu Jumalale Isale, Pojale ja Pühale Waimule! Amen.

Issand, Jumal, taewane IJa, õnnista meid ja neidsinaseid sinu andeid, mis meie sinu rohkest armust wastu wõtame, Jeesuse Kristuse meie Issanda läbi! Amen.

Kristus ütleb: Inimene ei ela mitte üksipäinis leitwast, waid igast ühest sõnast, mis Jumala suust läbi käib! Amen.

Palwed pärast söömaaega.

Meie täname sind, Issand Jumal, taewane Isa, Jeesuse Kristuse oma Issanda läbi, kõige sinu ande ja heategemise eest, kes sina elad ja walitsed igawesti! Amen.

Jumal olgu kiidetud ja tänatud söömise ja joomise ja oma kalli sõna eest; tema andku meile meie igapäewast leiba ja õnnistagu meid ka hinge poolest Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi! Amen.

Tänage Issandat, sest tema on helde ja tema heldus kestab igawesti! Amen.

Shtu palwe.

Helde taewane Isa! Sinu armu läbi on tänane päew mööda läinud. Sa oled mind elus ja terwisel hoidnud ja oled mind kõige kahju ja kurja eest kaitsnud ja warjanud. Sellepärast kiida Issandat, minu hing, ja kõik mis minu sees, tema püha nime! Jah, kiida Issandat, minu hing, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära. Helde Jumal! Mina palun sind, hõia mind ka edespidi, nii kui sa mind siitsaadik oled hoidnud. Lase mind sel ööl rahulisti hingata ja keela minust ära kõik kahju ja kurja. Anna mulle andeks kõik mu patud ja pühitse mu südant, et ma uneski pattu ei tee. Hõia sel ööl ka kõiki mu omaksid ja armsaid ligidal ja kaugel. Warja meie keisrit ja kõiki ülemaid. Kaitse kõike ristirahwast. Unusta mind, Issand, ja hõia mind; lase oma pale paista minu peale ja ole mulle armuline; tõsta oma pale minu peale ja anna mulle rahu! Amen.

Palwe, mis laps woodis peab paluma:

Armas Jeesus, tee mind wagaks,
Et ma rahulisti magaks;
Ja mu hinge pühitse,
Et saan ükskord taewasse!

V. Piibli lood.

1. Loomine.

1. Alguses lõi Jumal taewa ja maa. Aga maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal. Siis ütles Jumal esimesel päeval: „Saagu valgus!“ Ja valgus sai. Teisel päeval ütles Jumal: „Saagu laotus!“ Ja kohe oli sinine taewa laotus pea kohal ja pilved jooksiwad taewa all, otse nii kui see weel tänapäew on. Kolmandal päeval ütles Jumal: „Wesi kogugu ühte paika, et kuiwa näitse!“ Ja sedamaid sündiswad mered ja järwed ja jõed ja hallikad ja niisamuti kuiw maa, mäed ja orud ja lagen-dikud. Aga maapind oli weel paljas. Sellepärast ütles Jumal weel selsamal päeval: „Maaft tärkaku noor rohi ja wiljalised puud, kus nende seeme sees on maa peal!“ Ja maa ajas noore rohu üles ja puud ja lilled ja iga taim kandis oma wilja, mõni õunu, teine marju, jälle tei-sed taimed teri ehk seemne iwakesi, otse niisama kui see weel tänapäew on. Neljandal päeval ütles Jumal: „Saagu walgused taewa laotusesse, et nemad wahet teewad päewa ja öö wahela ja annawad walgust maa peale!“ Ja sedamaid paistis päike taewast maha ja kui öö kätte jõu-dis, siis järas kõik taewa laotus lugemata hulgast tähtedest ja nende keskel kumas kuu. Aga weel ei olnud ühte ai-nusiti elawat looma maa peal. Sellepärast ütles Jumal wiierendal päeval: „Wesi sigitagu suure hulga elawaid hin-

gefid ja linnud lennata maa peal taewa poole!" Ja kõhe jerdasivad linnud taewa all ja kalad, pisukesed ja suured, ta walaskalad, ujusivad wees. Ja kuwendal päewal ütles Jumal: „Maa toogu wälja elawaid hingefid nende soo järde, lojusfid ja roomajaid metselajaid!" Ja korraga oli maa täis elajaid, suuri ja wäikesi.

2. Kui Jumal ju kõik muud oli loonud, siis ütles temo: „Tehkem inimese eneste näo järele eneste jarnafeks, et nemad walitsewad kalade üle, mis meres, ja lindude üle, mis taewa all, ja lojuste üle ja kõige maa üle!" Ja Jumal lõi inimese oma näo järele, Jumala näo järele lõi ta tema mullast ja puhus tema ninasse elawat õhku. Nõnda sai inimene elawaks hingeks. Ja Jumal waatas kõige selle peale, mis ta oli teinud, ja waata, see oli wäga hea. Nõnda sai taewas ja maa ja kõik nende wägi walmis kuue päewaga. Aga seitsmendal päewal hingas Jumal kõigest omast tegemisest ja õnnistas seitsmendat päewa ja pühkses ta pühapäewaks.

2. Patulangemine.

1. Esimese inimese nimi oli Adam ja tema naene oli Eewa. Mõlemad pani Jumal paradiisi aeda elama. Seal oli wäga hea olla, sest aed oli ütlemata ilus ja kandis kõiksugu wilja, ilma et inimesel waewa oleks olnud. Inimeied ise olivad pühad, head ja õiged. See oli paradiisi õanis põli. Selle õndsja põlwe sisse pidiwad inimesed siis igawesti jääma, kui nad Jumala käsust üle ei astunud. Sest Jumal käs kis inimest: „Õdigist aia puist wõid ja küll süüa, aga hea ja kurja tundmise puust, mis kest aeda, ei pea sa mitte sööma, sest mil päewal sina sest sööd, pead sa surma surema!"

2. Ühel päeval oli Gewa ükski keft aeda hea ja kurja tundmise puu ligidal. Siis tuli madu ja ütles Gewa wastu: „Kas see on nõnda, et Jumal ütelnud: teie ei pea ei ühestki rohuaia puust sööma?“ Naene kostis: „Küll meie sööme rohuaia puude wiljast, aga selle puu wiljast, mis keft aeda, on Jumal ütelnud: „Teie ei pea mitte keft sööma ega tema külge puutama, et teie ei sure!“ Aga madu ütles naese wastu: „Teie ei pea mitte surma surema! Waid Jumal teab, et mil päeval teie keft sööte, siis saavad teie filmad lahti ja teie saate olema kui Jumal ja tunnete head ja kurja.“ Ja Gewa nägi, et puu hea oi rõaks ja et ta filmadele himu tegi ja et puu armas oli, et ta targaks pidi tegema: Siis wõttis naene tema wiljast ja sõi ja andis ta oma mehele ja tema sõi ta.

3. Siis jaiwad nende mõlemate filmad lahti ja remad tundsiwad, et nad oliwad pattu teinud. Nemad olid Jumala käsust üle astunud, sellepärast tuli neile hirm peale, nii et nad wärisesiwad. Korruga kuulsiwad nad Jumala healt ja pugesiwad Jumala palge eest keft rohuaia puude jekta. Aga Jumal hüüdis Adamat: „Kus sa oled?“ Siis kostis Adam: „Ma kuulsin ju healt rohuaias ja kartsin, sellepärast pugegin ma eest ära.“ Jumal küsis: „Kas sa oled söönud keft puust, millest ma sind keelisin söömast?“ Adam kostis: „Naene, keda sa mulle abikaasaks andsid, andis mulle keft puust ja mina sõin.“ Siis ütles Jumal naese wastu: „Miks sa seda oled teinud? Naene kostis: „Madu pettis mind ja mina sõin.“

4. Siis ütles Jumal mao wastu: „Et sa seda oled teinud, siis oled sina ära neetud kõikide lojuste seas, mis wälja peal. Ma tahan wihawaenu tõsta sinu ja naese wahale ja sinu seemne ja tema seemne wahale: Seesama peab ju pea rõhuma, aga sina wõtad temale kanda rõhuda!“

Ja naese wastu ütles Jumal: „Ma tahan sulle wäga palju walu saata ja mees peab sinu üle walitsema.“ Aga Nadamaale ütles Jumal: „Ära neetud on maa sinu pärast! Ribupitsju ja ohakaid peab ta sulle kaswatama. Oma palehigi sees pead ja leiba sööma, senni kui sa jälle mullats saad, kust sa oled wõetud; sest sina oled põrm ja pead jälle põrmuks saama!“

5. Siis ajas Jumal Nadama ja Gewa paradiisi aiast wälja ja pani aia ukse ette keerubid mõdegaga, mis nagu tuleleek sinna ja tänna pööris, et ükski ei pidanud paradiisi sisse saama.

Sest saadik ei kanna maa mitte iseenesest wilja nagu paradiisis, waid inimene peab teda suure waewaga harima ja palehigi sees omale leiba muretsema. Aga mis weel haledam: Inimene on patune ja patu pärast tulewad tema peale kõiksugused hädad ja haigused ja wiimaks surm ja hukatus.

3. Weeuputus.

1. Nadamale ja Gewale oli Jumal lapsi kinkinud. Kui need lapsed suureks said, siis kinkis Jumal neile jälle lapsi. Nii sai inimesi palju maa peal. Aga mida suuremaks inimeste arv tõusis, seda suuremaks kaswis ka inimeste kurjus maa peal. Kõik nende teod ja sõnad ja mõtted olivad kurjad. Seda nägi Jumal taewast ja ütles: „Ma tahan inimesed maa pealt ära kaotada; aga ma tahan neile weel aega anda patust pöördma sada ja katskümme aastat.“

2. Aga üks mees leidis armu Jumala ees, sejt ta oli waga ja õige. Selle mehe nimi oli Noa. Ja Jumal ütles Noa wastu: „Tee enesele laewa, suur ja kõrge, palju kambritega ja kolme laega, ja tõrwa teda seespoolt ja wäljastpoolt pigiga. Sejt mina tahan weeuputuse maa peale saata, et ma ära häwitan taewa alt kõik liha, kus eluwaim sees on. Aga sinuga tahan ma oma seaduse kindlasti teha ja sa pead laewa peale minema, sina ja sinu pojad, ja sinu naene ja su poegade naised. Ja kõigist loomadest, mis maa peal elawad, ja kõigist lindudest pead sa kats tükki enese juure wõtma. Wõta ka kõikisugu rooga laewa kaasa, et sinul ja neil süüa on.“

3. Kui Noa kõik nõnda oli teinud, kui Jumal teda oli käskinud, ja kõik ju laewas olivad, siis pani Jumal laewa ukse tema järel kinni. Ja siis lõhkesiwad sügawuse hallikad ja taewa luugid tehti lahti ja 40 päewa ja 40 ööd üksi järgi sadas wihma nii kangesti, nagu oleks teda ülevalt maha kallatud. Ja wett sai palju, nii palju, et ta tõusis ja kõik luhad ja põllud wee alla mattis ja ka

üle kõige kõrgemate mägede woolas. Siis uppusiwad kõik inimesed ja elajad ja linnud ära ja ei peasnud ühte aimustki.

4. Aga Noa ja kõik need, kes temaga laewas oliwad, jäiwad elusse. Sest wesi tõstis laewa üles ja laew käis wee peal, jenni kui wesi ära alanes. Kui laew Mararati mäe otsa oli seisma jäänud, siis tegi Noa laewa akna lahti ja lastis kaarna wälja. Kaaren lendas sinna ja tänna ja ei tulnud mitte laewa tagasi. Siis lastis Noa tuitese wälja, et näha saaks, kas wesi ju ära on kahanenud; aga tuite ei leidnud mitte kuiwa maad ja tuli tema juure laewa tagasi. Seitseme päewa pärast lastis Noa teist korda tuitese laewast wälja; see tuli õhtu ajal ta juure tagasi ja õlipuu leht oli tema suus. Sest tundis Noa, et wesi oli maa pealt kahanenud. Aga ta ootas weel seitse päewa ja lastis kolmat korda tuitese wälja ja see ei tulnud enam

tema juure tagasi. Siis võttis Noa laewa katuse ära ja waata, maa oli tahe.

5. Siis ütles Jumal Noale: „Mine laewast wälja, sina ja sinu naene ja sinu pojad ja sinu poegade naesed ja kõik elajad, mis sinu juures on!“ Ja Noa läks wälja kõigega, mis laewas oli. Noa ehitas altari Jumalale ja ohwerdas põletamise ohwrid altari peal. Siis ütles Jumal: „Ei pea edespidi kõigil maailma päiwil mitte lõpma ei seemendamine ega lõikus, ei külm ega palaw, ei jui ega talw, ei päew ega öö.“ Ja Jumal õnnistas Noat ja ütles weel: „Oma wifertaare olen ma pilwesse pannud, see peab seaduse täheks olema minu ja maa wahel.“

4. Peawanemad.

1. Kuu aega pärast Noat elas jälle üks waga mees. Selle nimi oli Abraham. Selle Abrahami juure tuli Jumal ja ütles temale: „Mine omalt maalt ja oma sugulaste seltsist ja oma ija kobjat ära sinna maale, mis ma sulle tahan näidata. Ma tahan sind suureks rahwaks teha, sind õnnistada ja sinu nime suureks teha, ja sinu sees peawad kõik suguwõsad maa peal õnnistatud saama.“

2. Abraham kuulis Jumala käsku ja läks oma naese Saara ja kõige oma waraga Kanaani maale. Mõlemad olivad ju wanad, aga Jumal ei olnud neile weel mitte last kinkinud. Siis ütles Jumal Abrahamile: „Selle maa tahan mina sulle ja sinu soole anda. Ja aasta pärast peab Saarel poeg olema ja sina pead temale nime panema Izaak!“ Abraham uskus seda sõna ja jeda arwas Jumal temale õiguseks.

3. Aasta pärast sündis Izaak. Ta oli hea laps ja oma wanematele armas kui filmatera. Kui Izaak ju poi-

fifefeks oli kaswanud, ütles Jumal Abrahami vastu: „Wõta oma poeg Izaak, kes sinu ainus poeg on ja teda ja armastad, ja mine Mooria maale ja ohwerda teda seal põletamise ohwriks ühe mäe peal, mis ma sulle tahan öelda!“ Küll oli see käft raske täita! Aga Abraham läks kohe teele ja jõudis kolmandal päeval Mooria maale. Mäe all pani ta ohvri puud oma poja selga ja wõttis tule ja noa enese tätte ja mõlemad läksiwad ühtlasi mäe otsa. Minnes ütles Izaak isale: „Isa waata, siin on tuli ja puud, aga kus on tall põletamise ohwriks?“ Isa kostis: „Külap Jumal katsub enesele talle põletamise ohwriks, mu poeg!“ Kui mõlemad mäe otsa oliwad saanud, ehitas Abraham sinna altari üles ja seadis puud altari peale ja sidus oma poja Isaaki finni ja pani ta altari peale puude otsa. Siis

pistis Abraham kae wälja ja wõttis noa, et ta pidi oma poja ära tapma. Aga Issanda ingel hüüdis tema vastu: „Abraham, Abraham! Ära pista oma kätt poisi külge ja

ära tee temale midagi!" Abraham tõstis oma silmad üles ja nägi, et üks jäär oli tema selja taga sarwist kinni rägastikus; selle jäära ohwerdas tema põletamise ohwriks oma poja asemele. Aga siis ütles Jumal Abrahamile: „Et sa oled täiesti mu sõna kuulnud ja ei ole oma ainust poega mulle mitte ära keelnud, sellepärast tahan ma sind tõesti õnnistada ja sa soo väga paljuks teha, nõnda kui taewa tähed ja kui liiw, mis mere ääres. Ja sinu soo sees peawad kõik maailma rahwad õnnistatud saama.“ Siis läks Abraham jälle koju tagasi.

4. Izaak oli waga mees ja Jumal oli temaga. Tal oli kaks poega, Esaw ja Jakob. Ja Esaw sai waga wihaseks Jakobi peale, sest et ta isa õnnistuse tema käest enesele oli petnud, ja ähwardas teda ära tappa. Aga Jakob põgenes oma wenna eest ära sinna maale, kust tema wana isa Abraham oli wälja läinud. Teel nägi ta ühel ööl und: Hedel seisis maa peal ja tema ots ulatas taewasse ja Jumala inglid oliwad üles minemas ja maha tulemas. Ja Jumal seisis ülewal ja ütles Jakobi wastu: „Mina olen ju isa Abrahami ja Izaaki Jumal. Selle maa, kus peal sa magad, tahan ma sulle ja su soole anda. Sa waata, mina olen sinuga ja tahan sind hoida kõigis paigus!“ Ja Jumal oli Jakobiga ja hoidis ja õnnistas teda wõeral maal, nii et ta wäga rikkaks sai, ja wiis ta jälle tagasi Kanaani maale ja pani temale uue nime Iisrael.

5. Joosep ja tema wennad.

Jakobil oli kaksteistkümmend poega. Ühte poega, Joosep nimi, armastas isa enam kui kõiki teisi ja tegi temale kirju kuue. Sest Joosep oli hea laps ja kuulis alati oma isa sõna. Aga teised wennad wihtasiwad Joosepit, sest

et ta nende pahad teod isale ära rääkis, ja ei wõinud temaga head sõnagi rääkida. Pealegi nägi Joosep und ja rääkis seda oma wendadele: „Meie olime wäljal wihtu sidumas ja minu wiht tõusis püstit ja teie wihtud kummardasiwad minu wihtu ette.“ Siis ütlesiwad wennad: „Kas sina tahad meie üle kuningaks saada?“ Teine kord nägi Joosep jälle und ja jutustas: „Päite ja kuu ja üksteistkümme tähte tuliwad ja kummardasiwad minu ette.“ Siis sõitles teda isa: „Kas mina ja su ema ja su wennad peame tulema ja sind kummardama?“ Aga wennad wihtasiwad teda weel enam kui enne.

2. Ühel päewal oliwad wennad Seekemis karja hoidmas. Siis ütles isa Joosepi wastu: „Mine waata, kas su wendade käsi hästi käib ja kas karjaga hea lugu!“ Joosep läks. Aga kui wennad teda kaugele nägawad, ütlesiwad nemad: „Waata, sealt tuleb unenägi, tulge, tapame tema ära ja wiškame auku ja ütleme siis: Kuri elajas on ta ära sõõnud! Siis saame näha, mis tema unenäod on.“ Aga kõige wanem wend Ruuben ütles: „Ärge walage werd, waid wiškate ta auku kõrbe!“ Sest tema tahtis Joosepi pärast salaja august wälja tõmmata ja isa juure tagasi saata. Kui Joosep wendade juure jõudis, wõtsiwad nemad kirju kuue tema seljast ära ja wiškasiwad ta auku, kus wett sees ei olnud ja istusiwad maha leiba wõtma.

3. Söögi ajal läks üks woor kaupmehi neist mööda, oma kaupa Egiptuse maale wiima. Siis ütles üks wend, Juuda nimi, teiste wastu: „Mis kasu meil sest on, et meie oma wenna ära tapame? Parem müüme ta kaupmeestele ära, siis wiaakse ta ära kaugele maale ja meie saame raha pealegi.“ Wennad wõtsiwad Juuda nõuu kuulda ja müüsiwad Joosepi ära kahetümne hõbetüki eest. Pärast tapsiwad nad fikutalle ära, kastiwad Joosepi kirju

kuue mere sisse ja saatsivad ta siis isa kätte ja lasksivad temale ütelda: „Selle kuue oleme meie leidnud, et tunništa, kas see on su poja kuub!“ Kui Jakob kuube nägi, käristas ta omad riided lõhki ja pani kotiriide omale selga, nuttis ja ütles: „See on mu poja kuub! Kuri elajas on ta ära söönud, Joosep on tõesti ära murtud, küll ma lähen lei- nates oma poja juure hauda!“

6. Joosep ja Potiwar.

1. Kaupmehed wiisivad Joosepi Egiptuse maale ja müüsiwad ta seal kuninga ülemale teenrile ära. Selle teenri nimi oli Potiwar. Joosep teenis Potiwari auuaststi ja ustawasti ja Jumal õnnistas teda, nii et kõik tööd, mis Joosep tegi, hästi korda läksivad. Seda nägi Potiwar ja pani Joosepi kõige oma poja ülewaatajaks. Ja sest ajast oli Jumala õnnistus kõiges, mis temal oli, kodus ja väljal.

2. Ühel päewal oli Joosep ütsipäini kodus. Siis hakkas Potiwari naene tema kuuest kinni ja tahtis, et Joosep pidi pattu tegema. Aga Joosep ütles: „Kuidas peaksin ma seda suurt kurja tegema ja Jumala wastu pattu tegema?“ Ja kui Joosep seda sai ütelnud, jättis ta oma kuue tema kätte ja põgenes ära due. Aga kui Potiwar koju tuli, näitas tema naene talle Joosepi kuube ja ütles: „See wderas ju- lane, kelle ja oled oma poja ülewaatajaks seadnud, tuli mu juure ja tahtis, et ma pidin pattu tegema. Aga ma hiiüd- sin juure healega appi ja tema põgenes ära due, näe siin on ta kuub, mis ta siia jättis, kui ma teda kui kurjategi- jat kinni wõtta tahtsin.“ Potiwar uskus oma naese juttu ta wiiskas Joosepi ilma ülekuulamata wangitorni.

3. Ka wangitornis oli Jumal Joosepiga ja tegi, et ja armas oli wangihoone ülema meelest, nii et see kõik

wangid Joosepi ülewaatamise alla andis. Ühel hommikul leidis Joosep kats wangi koguni mures olewat, need oliwad kuninga keldriteenrite ülewaataja ja pagarite ülewaataja. Joosep küsis nende käest: „Miks teie täna nii mures olete?“ Wangid kostiswad: „Meie oleme und näinud ja teegi ei oska meile meie unenägu ära seletada.“ Joosep ütles: „Sele- tused on Jumala käes. Aga jutustage mulle oma une- näod!“ Eiti jutustas keldriteenrite ülewaataja: „Ma nägin unes: Wiinapuu oli mu ees, sel oli kolm oksa, need pata- tasiwad, ditseiwad ja marjad saiwad walmis. Siis oli kuninga karikas mu käes, ma pigistasin wiinamarjad karika siise ja andsin karika kuninga kätte.“ Siis kostis Joosep: „Kolm oksa on kolm päewa, siis paneb sind kuningas jälle su ameti peale. Aga pea mind meeles, kui su käsi hästi käib!“ Kui pagarite ülewaataja seda seletust kuulis, jutustas tema ka oma unenäo: „Kolm punutud korni oli- wad mu pea peal ja kõige pealmises kornis oli kõiksugu pagari rooga ja linnud sõiwad seda kornist mu pea pealt.“ Siis wastas Joosep: „Kolm korni on kolm päewa, siis poob kuningas sind puu külge ja linnud sõowad su liha sinu pealt ära.“ Kolmandal päewal oli kuningas sündimise- päew: Siis tõstis kuningas keldriteenrite ülewaataja oma endise ameti peale tagasi, aga pagarite ülewaataja laskis ta üles puua ja linnud jdiwad tema liha luude pealt ära. Aga keldriteenrite ülewaataja ei pidanud Joosepit mitte meeles ja nõnda jäi ilma süüta Joosep weel wangi.

7. Joosep ja Waarao.

1. Kahe aasta pärast nägi kuningas, keda Waaraoks hüüti, und: Kuningas seisib Niluse jõe ääres ja jdest tu- liwad seitse lihawat lehma wälja ja pärast seitse lahja lehma;

aga lahjad lehmad sõiwad lihawad lehmad ära ja ei läinud ometi mitte lihawaks. Siis ärtas Waarao üles. Aga kui ta jälle magama uinus, nägi ta uuesti und: Seitse wiljapead kaswasiwad ühest kõrrest wälja, jämedad ja head, aga selle järele kaswasiwad seitsmasti kõrrest seitse peenikest ja kõrwenud wiljapead wälja; aga kõrwenud wiljapead neelasiwad jämedad pead alla ja ei läinud ometi mitte paksemaks. Kui kuningas hommiku üles ärtas, kutsus ta kõik Egiptuse maa targad mehed kokku, et nad pidiwad temale tema unenäod ära seletama. Aga ükski ei osanud neid ära seletada. Siis ütles keldriteenrite ülewaataja Waaraole: „Kui mina ja pagarite ülewaataja wangis olime, siis nägime meie mõlemad und, ja wangide ülewaataja seletas meile meie unenäod ära ja kõik on otse nõnda sündinud.“

2. Siis lastis Waarao Joosepi wangihoonest enese ette tuua ja jutustas temale oma unenäod ära. Ja Joosep ütles: „Mõlemad unenäod lähewad ühte! Jumal on Waaraole teada annud, mis ta tahab teha. Seitse head lehma ja seitse täis wiljapead on seitse aastat: Siis kaswab wilja nii palju, et teda keegi ei jõua ära süüa. Seitse lahja lehma ja seitse tühja wiljapead on ka seitse aastat: Siis paneb põud põllud kinni, et wilja jugugi ei kaswa, ja juur nälga tuleb Egiptuse maa üle. Sellepärast pangu kuningas nüüd üks mõistlik ja tark mees Egiptuse maa üle, et ta wiienda osa kõigest wiljast seitsmel rohke wilja aastal kokku kogub ja magasiitadesse paigale paneb, et seitsmel nälja aastal wõtta oletaks ja rahwas mitte nälga ei sure.“ Siis pani Waarao Joosepi kõige Egiptuse maa üle, nii et üksi kuningas ise temast weel ülem oli. Ja kuningas pani oma sõrmuse Joosepi sõrme ja kallid riided tema selga, kuldkee tema kaela, lastis teda kuninga tõllas sõita ja käskis tema ees hüüda: „Igaüks heitku põlwili maha!“

3. Kui nälja aastad kätte tulivad, lõppis rahwa wilja tagawara warsti otsa. Ja rahwas läks Waarao juure ja palus wilja. Aga Waarao ütles: „Minge Joosepi juure, mis tema teile ütleb, seda tehke!“ Siis läks kõik rahwas Joosepi juure ja tema tegi magasiad lahti ja müüs wilja Egiptuse rahwale ja kõigele maailmale, sest nälg oli wõimust saanud kõigil mail seal ümberkaudu.

8. Joosep ja Israel.

1. Ühel päewol tulivad kümme wõera maa meest Joosepi juure, kummardasid maani tema ette ja palusid wilja osta. Need olivad Joosepi wennad. Nemad ei tunnud Joosepit mitte, aga Joosep tundis nemad kohe ära. Siiski ei annud ta sest märki, waid tahtis neid läbi katsuda, kas nad weel nii armunud ja hõelad on kui enne. Sellepärast rääkis ta keelemehed läbi waljusti nendega ja ütles: „Teie olete jalajad maakuulajad, teie olete tulnud kuulama, kust poolt kõige hõlpsam on Egiptuse maa kallale tungida.“ Nemad kostsid: „Ei mitte, mu isand! Meie oleme Kanaani maalt. Meid oli kaksteistkümme wenda, noorem on praegu isa juures, ühte ei ole enam olemas, ja meie kümme oleme siin.“ Joosep pani nad kolmeks päewaks wahi alla ja siis ütles ta neile: „Kui teie diged mehed olete, siis jäägu üks teie seast wangihoonesse, aga teised wiigu wilja koju ja toogu oma noorem wend minu juure, siis ma näen, kas teie kõne tõsi on.“ Siis ütlesid wennad isekeskis: „Seda kõik sünnib meile sellepärast, et meie oma wenna ära müüsimine; Jumal tasub meile meie patu kätte!“ Ja Siimeon seoti kinni ja wiidi wangitorni.

2. Isa Jakob ehmatas ära, kui kõigest ühetja poega wilja wooriga tema due peale jõudsid. Ja kui nemad olivad kõik ära rääkinud, mis Joosep oli ütelnud, siis kae-

bas Jakob: „Teie teete mind lapsiit lahti! Joosepit ei ole enam, Siimeoni ei ole enam ja Benjaminini tahate teie ka ära võtta. Mu noorem poeg Benjamin ei pea mitte teiega Egiptuse maale minema!“ Aga kui lõikuse aeg kätte jõudis, ei olnud põldude pealt midagi lõigata, sest põud oli kõik ära põletanud. Egiptusest ostetud wili lõppis ka otja. Siis ütles Jakob: „Minge jälle ja ostke meile leiba!“ Aga Juuda kostis: „Muide meie ei saa ühte teragi, kui Benjamin mitte meie kaasas ei ole. Mina tahan tema eest käemees olla, et ta Egiptusest jälle tagasi tuleb!“ Siis laskis Jakob ka oma noorema poja teele minna.

3. Joosepi ette jõudes kummardasivad nad maani ja andsivad talle meelehead. Aga Joosep teretas neid lahkesti ja küsis: „Kas teie wana isa käsi käib hästi?“ Nemad kostsivad: „Su sulase, meie isa, käsi käib hästi!“ Siis küsis Joosep Benjaminini nähes: „Kas see on teie noorem wend?“ Ja Benjaminini enese wastu ütles tema: „Jumal olgu sulle armuline, mu poeg!“ Aga siis läks Joosepi süda nii haledaks, et ta oma kambri ruttas ja nuttis. Siis tõi Joosep Siimeoni nerde juure ja pani nad wanaduse järele lauda istuma; ja nemad paniwad seda väga imeks, kust ta teadis, kui wanad nad olivad.

4. Pärast lõunat käskis Joosep oma majapidajat: „Täida nende meeste kotid wiljaga ja pane noorema kotti mu hõbekarikas!“ Kui nad teisel hommikul olivad linnast wälja läinud, ajas majapidaja neid taga ja ütles neile: „Miks tasute teie head kurjaga ja olete mu isanda hõbekarika ära warastanud?“ Nemad wastasivad: „Kelle juurest karikas leitakse, see peab surema ja meie kõik tahame siis su isanda julasiks jääda.“ Majapidaja otjis kõikide kotid läbi ja karikas leiti Benjaminini kottist. Siis käristasivad nemad oma riided lõhki ja läksivad linna tagasi. Ja Joo-

sep ütles: „Mis tegu see on, mis teie olete teinud?“ Juuda kostis: „Suunal on su sulasid karistanud, waata, meie jääme koit su sulasiks!“ Joosep kostis: „Teie teised minge rohuga, muud kui see mees, kelle kotist karikas leiti, jääb mulle sulaseks.“ Siis ütles Juuda: „Mu isand! Meie isa armastab selle poja hinge väga. Kui meie koju jõuame ja see noormees ei ole mitte meie seas, siis saadaksime oma isa hollid juuksed murega hauda. Mina tahan tema asemel sinu sulaseks jääda.“

5. Siis ei wõinud Joosep ennaft enam pidada. Ta hakkas suure healega nutma ja ütles: „Mina olen Joosep, teie wend, keda teie olete ära müüinud! Kas mu isa alles elab?“ Wennad ehmatasiwad nii ära, et nad sõnagi suust

ei saanud. Aga Joosep ütles: „Minge ja ütelge mu isale: Kõnda ütleb su poeg Joosep: Suwal on mind isandaks pannud Egiptuse maa üle. Tule mu juure ja ela kooseni maal kõige oma perega, seal tahan ma sind toita!“ Ja ta

hakkas Benjamini ümber kaela ja andis kõigile oma wendadele suud. Pärast saatis ta nemad juurte kingitustega isa juure. Tema wiimne sõna oli: „Urge riielge mitte tee peal!“

6. Kui Joosepi wennad Kanaani maale tagasi jõudsiwad, ütlesiwad nad oma isa wastu: „Joosep elab ja on walitseja üle kõige Egiptuse maa. Sa sina pead tema juure minema Egiptuse maale ja seal tema juures elama.“ Jakob ehmatas nõnda ära, et ta seda sõnumit uskuda ei jaksanud. Aga kui ta nägi wantrid, mis Joosep tema järele oli läkitanud, siis uskus ta poegade sõnet ja ütles: „Müüid tahan ma surra, et mu filmad weel on find näha saanud!“ Joosep toitis oma isa ja oma wendi ja kõit oma isa peret, jenni kui näljaaeg mööda läks, ja siis jäiwad nemad kõit Kooseni maale elama ja neid nimetati Jakobi uue nime järele Israeli rahwaks.

9. Mooses.

1. Mitu sada aastat pärast Joosepit walitses Egiptuse maa üle üks wali kuningas. See ütles: „Waata, Israeli rahwa st on enam kui meid, püüdkem neid kawalusega wähendada!“ Siis paniwad nemad sundijad nende üle, neid raske teoga waewama tellistiwide kallal ja wäljal. Aga mida enam neid waewati, seda enam neid sai. Siis andis Waarao oma rahwale käsu: „Kõit poeglapsed, mis Israeli rahwale sünniwad, peate teie jõtte wiiskama ja kõit tütarlapsed elusje jätma!“ Sel ajal sündis ühele Israeli mehele, Amram nimi, ja tema naesele Johebetile poeg ja see oli väga ilus laps. Wanemate süda ei kannud oma lapsukest wette wiisata, sellepärast hoidis ema teda kolm kuud warjul. Aga kui ta enam ei wõinud oma last eest ära peita, siis wõttis ema laeka pilliroost ja tõrwas teda

mäewaiguga ja pigiga, nii et ta tilkagi wett läbi ei lastnud. Siis pani ta lapse laekasse ja laeka Niiluse jõkke kõrtjate sisse. Ja waata! Waarao tütar tuli jõe ääre ennast pesema. Ta nägi laekast ja lastis ta enese juure tuua. Kuninga tütar wõttis laeka lahti ja waata, ilus lapsuke oli sees, ta sirutas oma käed waatajale wastu ja

hakkas haledasti nutma. Siis ütles Waarao tütar: „See on üks Israeli rahwa laps!“ Ja kuninga tütar heitis lapsukese peale armu ja wõttis ta omale pojaks ja pani temale nimeks Mooses, sest ta ütles: Ma olen ta weest wälja tõmbanud!“ Ja Mooset õpetati kõiges Egiptuse rahwa tarkuses ja ta oli wägew sõnades ja tegudes.

2. Kui Mooses oli juureks saanud, siis mõtles tema: „Ma tahan wälja minna ja oma rahwa Egiptuse orjapõlwest ära peasta!“ Rahwa juure minnes nägi ta, et üks Egiptuse mees Israeli meest pekkis. Mooses lõi Egiptuse

mehe maha ja mattis ta liiva sisse. Teisel päeval nägi ta, et tats Iisraeli meest taplesiwad. Mooses astus ligi ja ütles sellele, kes oma ligemisele liiga tegi: „Miks ja peksad oma ligemist?“ Mees kostis: „Kes on sind lohtumõistjaks meie üle pannud? Kas ja tahad mind ka ära tappa, nagu ja eila Egiptuse mehe ära tapsid?“ Siis ehmatas Mooses ära, sest ta nägi, et see asi oli awalituks saanud. Ja Mooses põgenes Midjani maale.

3. Ühel päeval oli Mooses karjaga Dorebi mäe ligidal. Korraga nägi ta: Kibuwitsa pödsas põles, aga ometi ei põlenud ta mitte ära. Mooses läks ligemale vaatama, mis imelugu see on. Aga Jumal hüüdis tema wastu kibuwitsa pödsast: „Mooses, Mooses! Ära tule siia ligi, wõta kingad jalast ära, sest see paik, kus peal ja seisad, on püha maa. Mina olen Jehoowa, Abrahami, Isaaki ja Jakobi Jumal.“ Mooses kattis siis oma silmad kinni, sest ta kartis Jumala peale waadates. Jumal ütles weel: „Küll ma olen oma rahwa wiltsust näinud ja olen maha tulnud neid ära peastma ja neid Kanaani maale wiima, mis piima ja mett jookseb. Tule nüüd, ma tahan sind Waarao juure läkitada, et ja Iisraeli Egiptusest wälja wiid!“

4. Mooses läks oma wenna Aroniga Waarao juure ja ütles: „Nõnda ütleb Jehoowa, Iisraeli Jumal: Lase mu rahwas minna, et nad mulle püha peawad kõrbes!“ Aga Waarao wastas: „Kes on Jehoowa, et mina tema sõna pean kuulma? Mina ei lase Iisraeli rahwast mitte minna!“ Aga Jumal saatis üksteise järele kümme nuhtlust Egiptuse maa peale, kunni Waarao käsu andis: „Minge mu rahwa seast ära kõige oma pere ja rahwaga!“ Aga waewalt oli Iisraeli rahwas ära läinud, kui Waarao neid juure wäega taga ajas ja nad kätte sai, kui nad Punase

mere ääres leeris olivad. Kolme külje peal oli vihase Waarao wägi, aga neljanda külje peal meri: Kihugi ei wõinud Iisrael ära peafeda. Aga Jumal ütles Moosese wastu: „Siruta oma käsi mere poole ja löö kepiga!“ Ja sedamaid lahkus meri kahets, wesi oli kahel pool kui müür, aga keskel kuiv tee. Seda teed mööda läks Iisraeli rahwas kuitwa peal kest merest läbi. Siis ajasiwad Egip- tuse sõjawäed neid taga, kuni nad kest merd jõudsiwad. Aga siis sirutas Mooses Jumala käsu peale teist korda oma käe wälja mere poole ja lõi kepiga. Ja kohe pah- watas wesi kahelt poolt üle Egiptuse wäe pea kokku, nii et kõik ära uppusiwad. Iisraeli rahwas nägi nende furnu- kehafid mere ääres ja kartis Jehoomat. Aga Mooses ja Aaron ja Iisraeli lapsed laulsiwad Jumalale kiituse-laulu.

5. Kui Iisraeli rahwas ju kolm kuud oli kõrbe teed

käinud, siis jõudis ta Siinai mäe juurde. Rahwas jäi mäe alla, aga Mooses läks mäe otja. Ja mägi suitses

ja wäriſes wäga, paſs pilw oli mäe kohal ja kange paſunaheal oli kuulda. Siis tuli Jumal taewaſt maha ja kirjutas oma kümme käſtu kahe kivilaua peale ja andis need lauad Moofeſe kätte. Ka palju muid käſtuſid andis Jumal Iſraeli rahwale ja Moofeſ kirjutas kõik need sõnad üles, mis Jumal oli rääkinud.

6. Seſt ſaadik, kui Iſraeli rahwas Punajeſt mereſt oli läbi läinud, andis Jumal neile taewaſt manna ſüüa, ſee oli iga hommiku kui kaſte maas ja Iſraeli lapsed korjaſiwad teda hommiku päewa jaoks. Aga tuuendal päewal pidiwad nad kahe päewa jaoks korjama, ſeſt hingamiſe päewal ei ſadanud mitte manna taewaſt. Nii ſöötis Jumal Iſraeli kõrbes. Ja kui neil juua ei olnud, ſiis lõi Moofeſ lepiga wett kaljuſt wälja. Sellegi pärast nurijeſ Iſraeli rahwas ſagedaſti Jumala waſtu ja Jumal pidi neid mitu korda raſkeſti karistaſtama. Kui nad ühekorra jälle nurijeſiwad, ütles Jumal: „Üksigi neieſt, keſ Egiptuſe maalt wälja tulnud, ei pea Kanaani maad näha ſaama, kui aga Joofua ja Kaalep, keſ mitte ei ole nurijenud, ja lapsed alla kahekümne aasta!“ Selle pärast pidi Iſrael nelikümmend aastat kõrbes elama, ſeni kui kõik need, keſ mehe eaſ Egiptuſe maalt oliwad wälja tulnud, ära ſuriwad. Ka Moofeſ ſuri Keebo mäe peal ära. Aga Joofua wiis Iſraeli rahwa Kanaani maale ja Jumal andis neile ſelle maa päriſoſaks kätte, mis ta Abrahamile oli töotanud. Ja ſee oli hea maa, mis piima ja mett jookſis.

10. Taawet.

1. Mitu ſada aastat oli ju Iſraeli rahwas Kanaani maal elanud, ſiis walitſeſ Iſraeli üle üks kuningas, ſelle nimi oli Saül. Ja ſõda tõuſis Iſraeli ja Wiliſti rahwa

wahel. Sõjamäed seisivad wastastikku, teine teise mäe harja peal, ja org oli nende wahel. Siis tuli Wilisti leerist mees wälja, Koljat nimi. See oli kuus küünart ja üks waks pikk, wasskübar oli tal peas, soomuste wiisi tehtud raudriie seljas ja ta piigiwars oli kui lõngapoom. See Koljat hüüdis Israeli wäehulkade wastu: „Walitsege eneste seast üks mees wälja, kes minu wastu wõitleb! Kui tema minu üle wõimust saab, siis tahame meie teie sulasteks jääda; aga kui mina tema ära wõidan, siis peate teie meid teenima.“ Aga Israeli meeste seas ei olnud ühte ainustgi, kes oleks julgenud Koljati wastu hakata. Siis töötas kuningas: „Kes Koljati maha lööb, selle teen ma wäga rikkaks ja jätan tema isamaja maksust lahti ja annan temale oma tütre naieseks!“ Siiski ei läinud keegi wälja, sest kõik kartsiwad suurt Koljatit.

2. Siis tuli Daawet küniga juure ja ütles: „Mina tahan minna ja selle Wilisti mehega sõdida!“ Saul wastas: „Sina ei wõi mitte wälja minna, sest sa oled karjane ja alles noor inimene, aga tema on lapselt saadik sõjamees.“ Aga Daawet ütles: „Ma olin karjane oma isa lammaste juures ja lõukoer tuli karuga karja sekka ja wiis ühe lamba ära, aga ma läksin neile järele, peastsin lamba ära ja lõin lõukoera ja karu maha. Jehoowa, kes mind lõukoera käest ja karu käest peastnud, küll tema peastab mind ka Wilisti mehe käest.“ Siis ütles Saul: „Mine, ja Jehoowa olgu sinuga!“ Ja Saul pani oma raudriided Daaweti selga ja mõdga tema wööle. Aga kui Daawet tahtis nende riietega käia, siis ütles ta: „Ei ma wõi nendega käia, sest ma pole nendega õppinud.“ Daawet pani raudriided seljast maha, wõttis oma kepi kätte ja walitjes enesele wiis siledat kiwi jõest ja pani nad oma karjatse pauna ja ling oli ta käes. Nii läks Daawet Wilisti mehe wastu.

3. Kui Koljat nägi Taawetit tulewat, hirwitas ta ja ütles: „Kas ma koer olen, et sa kepiga minu juurde tuled?“ Aga Taawet kostis: „Sina tuled minu juurde mõõgaga ja piigiga ja odaga, aga mina tulen sinu juurde wägede Jehoowa nimel, keda sina oled teotanud. Tänapäew tahab Jehoowa sind mu kätte anda, et kõik maailm teada saab, et Iisraelil on Jumal.“ Kui Koljat ju ligi jõudis,

pistis Taawet ruttu käe pauna, wõttis sealt kivi wälja ja wiskas linguga Wilisti mehe pea otsa, nii et ta filmili maha langes. Ja Taawet jooksis juurde ja tõmbas Koljati mõõga tupest wälja ja raius sellega ta pea otsast ära.

4. Kui Wilisti rahwas nägi, et nende wägew mees oli ära surunud, siis põgenesiwad nemad ära. Aga Iisraeli mehed ajasiwad neid taga ja riisusiwad nende leeri. Kui Taawet sõjast tagasi tuli, laulsiwad Iisraeli naesed ridas-tiktu: „Saul on lõõnud oma tuhat, aga Taawet kümme-

tuhat!" See oli Sauli meelest paha ja ta ütles: „Kas siis tema wiimaks peab kuningaks saama?" Siiski andis ta oma tütre Miiskali Taawetile naeseks.

5. Kui Saul oli ära surnud, sai Taawet kuningaks tema asemel. Taawet oli waga ja kartis Jumalat ja Jumal oli temaga, nii et ta lõi Israeli rahwa waenlased ära wõitis. Ühel päewal tuli prohwet Naatan kuninga juurde. Kuningas ütles temale: „Waata, mina elan seedripuu kajas, aga Jumala laekas seisab telkide all!" Naatan kostis: „Nõnda ütleb Jehoowa; Sina ei pea mulle mitte koda üles ehitama, waid sinu poeg; ja ma tahan tema kuningriigi auujärje kinnitada igaweseks ajaks."

6. Taawetil oli poeg, Absalom nimi. See oli kõige ilusam mees Israelis, jalatallast pealaeni ei olnud temal wiga. Aga tema süda oli salalik ja tige. Kawalasti warastas ta Israeli meeste südamed ära. Wara hommiku seisus ta linna wärawa ees tee ääres ja ütles iga mehe wastu, kes mõne tüliasja pärast kuninga jutule läks: „Sinu asi on hea ja õige, aga kes paneb mind kohtumõistjaks süümaale, et mina igale mehele õigust mõistaksin?" Ja kui keegi teda kummardas, siis hakkas ta temale kaela ja andis talle suud. Ühel päewal läks Absalom Gebroni ohwerdama. Seal lastis ta pasunat puhuda ja hüüda: „Absalom on kuningaks saanud!" Ja palju rahwast kogus ta juurde. Kui Taawet seda kuulda sai, põgenes ta oma sulastega Absalomile eest ära. Aga pärast kogus ta sõjawäge ja sõda hakkas Taaweti meeste ja Absalomile meeste wahel põlema. Taaweti mehed saiwad wõitu, aga Absalomile mehed põgenesiwad ära. Absalom ise põgenes hobueesli seljas, aga kui ta ühe suure tamme alla jai, kellel keerud oksad oliwad, jäi ta karwu pidi tamme otse rippuma, aga hobueesl läks oma teed. Kui Taaweti wäepäälid ta sealt leidis, lõi ta

Abjalomi furnuks ja wiskas ta auku ja iga möödamineja wiskas ühe kivi sinna auku, kuni sest wäga suur garnik sai.

7. Taawetil oli ka üks hea poeg, selle nimi oli Saalomon. See sai kuningaks, kui Taawet ära suri. Saalomoni juure tuli Jumal unes ja ütles temale: „Palu, mis ma sulle pean andma!“ Saalomon palus: „Anna oma sulasele süda, mis Jumala sõna kuulab!“ Siis ütles Jumal: „Et sa seda oled palunud ja ei mitte pikka iga ega rikkust ega oma waenlaste hinge, siis tahan ma sulle targa ja mõistliku südamega anda ja pealegi rikkust ja auu ja pika eluea.“ Ja Saalomoni tarkus oli nii suur, et mõned ilma otsust tuliwad tema tarkust kuulma. Saalomon ehitas ka Jehoowale ilusa püha kotta Jerujalemma linna. Ja kõik tema walitsuse aeg oli rahu ja õnnistuse aeg. Aga weel pidi maailm tuhat aastat ootama, enne kui õige Taaweti poeg tuli, kelle kuningriik igawesti kestab. See oli Jeesus, maailma Õnnistegija.

11. Jeesuse sündimine.

1. Ja sündis, et sõna keisrist Augustusest wälja läks, et kõik maailm pidi üles kirjutatama. Ja kõik läksiwad endid lastma üles kirjutada, igaüks oma linna. Siis läks ka Joosep Kalilea maalt Naatsareti linnast Juuda maale Taaweti linna, mis hüüatakse Betlemmaks, selle pärast, et ta oli Taaweti soost ja pärismaalt, et ta ennast pidi üles kirjutama Maarja oma kihlatud naesega. Kui nemad seal oliwad, sündis Jeesus. Maarja mähtis ta mähtmetesse ja pani ta maha sõime, sest neil ei olnud muud aset majas.

2. Sealhomas wäljal oliwad karjatsed õitses ja hoidsiwad õöse oma karja. Ja waata, Issanda ingel seisis nende juures ja Issanda auu paistis nende ümber ja

nemad kartsiwad üliwäga. Aga ingel ütles neile: „Arge kartke! Sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigile rahwale peab saama, sest teile on täna Taarweti linnas Snnistegija sündinud, kes on Issand Kristus. Ja see olgu teile täheks: Teie leiate mähitud lapse sõimes magamast.“ Ja äkitselt oli ingligna taewa sõjawäe hull, need kiitsiwad Jumalat ja ütlesiwad: „Auu olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!“

3. Kui inglid nende juurest oliwad ära läinud taewa, ütlesiwad karjatsed üks teise wastu: „Et läki müüd Bet-lemma ja waadake seda asja, mis on sündinud, mis Issand meile on teada annud!“ Ja nemad läksiwad rutusti ja leidsiwad Maarria ja Joosepi ja lapsukesse sõimes magawat.

Aga kui nemad saiwad näinud, laotasiwad nemad seda saiali, mis neile sellest lapsukesest oli räägitud. Kõik, kes seda lugu kuulsiwad, paniwad seda imeks. Aga Maarria

pidas kõik need sõnad meeles ja mõtles nende peale omas südamel.

12. Targad Hommikumaalt.

1. Kui Jeesus oli sündinud Betlemas Juuda maal kuningas Herodeese ajal, waata, siis tuliwad targad Hommikumaalt poolt Jerusalemma ja ütlesiwad: „Kus on sündinud Juuda rahwa kuningas? Sest meie oleme tema tähte näinud Hommikumaal ja oleme tulnud teda kummardama.“ Aga kui kuningas seda kuulis, ehmatas tema väga ära ja kõik Jerusalemma linn temaga. Herodees kogus siis ülemad preestrid ja kirjatundjad kokku ja küsis nende käest: „Ütelge, kus peab Kristus sündima?“ Nemad kostsiwad: „Betlemmas Juuda maal, sest nõnda on prohwet Miika ette kuulutanud!“ Siis kutsus Herodees targad ja kuulas neilt dieti aega, mil täht oli paistnud. Ja ta ütles: „Minge nüüd Betlemma ja kuulake dieti ja hästi lapsukesel järele ja kui teie teda leiate, siis kuulutage mulle, et ka mina tulen teda kummardama.“

2. Kui targad saiwad kuningat kuulnud, läksiwad nemad ära. Ja waata, täht, mis nemad Hommikumaal saiwad näinud, käis nende eel, kuni ta seisis köhe seal ülewal, kus lapsuke oli. Aga kui nemad tähte nägiwad, oliwad nemad üliwäga rõõmsaks. Ja kui nemad sinna kotta saiwad, leidsiwad nemad lapsukesel Maria tema emaga, ja heitsiwad maha ja kummardasiwad teda. Siis wõtsiwad nad oma waranduse lahti ja wiisiwad temale andid: Kulda, wiirukit ja mirri. Ja et Jumal neid unes kästis, et nemad mitte ei pidanud Herodeese juurde tagasi minema, läksiwad nemad teist teed tagasi omaile maale.

13. Kaheteistkümne aastane Jeesus templis.

1. Lapsukene Jeesus kasvas ja sai tangetks waimust, täis tarkust, ja Jumala arm oli tema peal. Tema wanemad käiswad iga aasta Jerusalemmas paasapühiks. Kui Jeesus kaheteistkümne aastaseks sai, siis wõtsiwad wanemad tema kaasa Jerusalemma. Kui pühad mööda oliwad ja nemad jälle koju läksiwad, siis jäi Jeesus Jerusalemma, aga tema wanemad ei teadnud seda mitte. Nemad mõtlesiwad teda teekäijate seltsis olevat, käiswad ühe päewatee ära ja otsisiwad teda sugulaste ja tutwate juurest. Aga kui nemad teda ei leidnud, läksiwad nemad tagasi Jerusalemma ja otsisiwad teda sealt.

2. Kolme päewa pärast leidsiwad nemad ta pühaskojas istuwat kesk õpetajate seas, neid kuulwat ja neilt

küsiswat. Aga kõik, kes teda kuulsiwad, paniwad tema mõistust imeks. Kui Joosep ja Maria teda nägawad, ütles

ema tema vastu: „Poeg, miks sa meile nõnda oled teinud? Waata, sinu isa ja mina oleme sind dieti waewaga otfinud.“ Jeesus kostis: „Mis see on, et teie mind olete otfinud? Eks teie ei teadnud, et ma see pean olema, mis mu Isa päralt on?“ Aga nemad ei mõistnud mitte seda sõna. Jeesus läks siis wanematega Naatsareti tagasi ja kuulis nende sõna.

14. Jeesus kuulutab taewariiki.

1. Kui Jeesus kolmkümmend aastat wanaks oli saanud, siis läks ta Jordani jõeale Ristija Johannese juurde, et teda pidi ristitama. Aga kui Jeesus ristitud oli, waata siis tehti taewas tema üle lahti ja Johannes nägi Jumala Waimu kui tuikese taewast maha tulewat ja Jeesuse peale jääwat. Ja heal ütles taewast: „See sinane on minu armas poeg, kellest mul hea meel on!“

2. Warsti pärast seda walitses Jeesus enesele kaksteistkümmend meest, kes alati tema juures olivad. Neid mehi nimetati jüngriteks. Need jüngrid olivad alati juures, kui Jeesus jutlust ütles, ehk rahwast õpetas, ehk imetegusid tegi. Jeesuse esimene jutlus oli: „Parandage meelt, sest taewariik on ligi tulnud!“ Rõige tähtsam on Jeesuse mäe-jutlus. Siin ütles ta: „Õndsad on need, kes waimust waejed, sest nende päralt on taewariik. Õndsad need, kes kurwad on, sest nemad peawad saama rõõmustatud. Õndsad on tasased, sest nemad peawad maa pärima. Õndsad need, kelles nälg ja jänu on diguse järele, sest nemad peawad täis saama. Õndsad on armulised, sest nemad peawad armu saama. Õndsad need, kes puhtad südamest, sest nemad peawad Jumalat nägema. Õndsad on rahunõudjad, sest neid peab Jumala lapsiks hüütama. Õndsad need, keda

taga kiustatakse õiguse pärast, sest nende pärast on taewariik.“ Weel ütles ta: „Urge mõtelge, et mina olen tulnud käsku ehk prohvetid kaotama. Mina ei ole tulnud neid kaotama, waid tõesti tegema. Selle pärast peate teie täiesti waga olema, nõnda kui teie Isa taewas täiesti waga on.“

3. Ühekorra jutustas Jeesus järgmise loo: Üks rikas inimene oli, see ehitas ennast purpuri ja kalli linase riidega ja elas igapäew röömsasti ja suuresti. Aga üks waene oli, Saatsarus nimi, see oli maas tema wärawa ees, täis paisid. Tal ei olnud midagi süüa ja ta püüdis oma kõhtu täita leiba raasukesist, mis rikka laua pealt maha langefiwad. Aga koerad tuliwad ja lakkusiwad tema paisid. Kui waene suri, siis tuliwad inglid ja kandsiwad ta Abrahami sülle. Rikas mees suri ka ja maeti maha. Ta kui ta põrgus juures walus oli ja omad filmad üles tõstis, siis nägi ta Abrahami kaugel ja Saatsarust tema süles. Ta ta hüüdis ja ütles: „Isa Abraham, heida armu mu peale ja läkita Saatsarus, et ta oma sõrme otsa wette kastaks ja minu keelt jahutaks, sest mind waewatakse wäga ses tuleleegis!“ Aga Abraham kostis: „Hoeg, mõtle selle peale, et sa oma hea põlwe omas elus oled kätte saanud, nõndasamuti Saatsarus kurja; aga nüüd röömustatakse teda siin ja sind waewatakse. Sa pealegi on meie ja teie wahel suur wahetunnetatud, et need, kes siit tahawad sinna teie juure minna, ei wõi mitte, ega need, kes seal on, ei saa sealt siia meie juure tulla.“ Siis ütles rikas mees „Ma palun sind siis, isa, et sa Saatsaruse läkitad minna isa kotta, sest mul on wiis wenda, et ta neile kinnitaks, et nemadgi ei saa siia walu paika.“ Abraham kostis: „Neil on Mooses ja prohvetid, kuulgu nemad neid!“ Aga rikas mees ütles: „Ei mitte, isa Abraham, waid kui keegi furnutest nende juure lähets, siis parandaksiwad nemad

meelt." Aga Abraham kostis: „Kui nemad Moosest ja prohvetid ei kuule, siis ei võta nemad ka ialgi kuulda, kui keegi furnuist üles tõuseks!“

15. Jeesus teeb imetegusid.

1. Üks kuninga-mees oli Kapernauma linnas, selle poeg oli haige. Isa läks Jeesuse juurde ja palus: „Isand, tule alla, enne kui mu pojake sureb!“ Jeesus ütles: „Mine, sinu poeg elab!“ Kuninga-mees uskus Jeesuse sõna ja läks ja waata, tema poeg oli seltsamal tunnil terveks saanud.

2. Sealhambas linnas elas üks koguduse-koja ülem Jairus nimi. See tuli ja heitis Jeesuse jalge ette maha ja palus teda enese kotta tulla. Sest temal oli üks ainus ütar, kaksteistkümmend aastat wana, see oli suremas. Kui

Jeesus sinna kotta jõudis, siis oli lapsukene ju surnud. Aga Jeesus ütles Jairusele: „Ära kardada, usu aga, siis

peab ta abi saama!" Ja Jeesus hakkas lapse käest kinni ja ütles: „Neitsike, tõuse üles!" Ja sedamaid tõusis neitsike üles ja kõndis.

3. Teine kord läks Jeesus Naini linna. Aga kui ta ligi linna väravat sai, waata, siis kanti furnut wälja, ja see oli ühe leje ema ainus poeg. Palju rahwast käis puusärgi järel. Kui Jeesus nägi, et lest nuttis, siis oli tal hale meel tema pärast ja ta ütles: „Ära nuta mitte!" Ja kui Jeesus ligi sai, hakkas ta puusärgist kinni ja ütles: „Noormees, ma ütlen sulle, tõuse üles!" Ja furnud tõusis istuma ja hakkas rääkima.

4. Ühel õhtul ütles Jeesus oma jüingritele: „Läki teine pool järwe!" Aga kui nemad kest järwe oliwad, tõusis kange torm ja ajas laineid laewa, nii et nemad üleüldse märjaks saiwad. Aga Jeesus magas. Jüingrid äratastiwad ta üles ja ütlesiwad: „Issand, aita meid, meie läheme hukka!" Jeesus ütles: „Mispärast olete teie arad, teie nõdrausulised?" Ja siis tõusis Jeesus üles ja ähwardas tuult ja merd, siis jäi kõik koguni waitseks. Aga inimesed imetelesiwad ja ütlesiwad: „Kes on tema et ta tuul ja meri tema sõna kuulewad?"

16. Jeesus wõtab lapsukefi wastu.

1. Ühel päewal küsisiwad jüingrid Jeesuse käest: „Kes on küll kõige suurem taewariigis?" Jeesus kutsus ühe lapsukese enese juurde ja pani ta seisma nende keskele ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, kui teie ei saa kui lapsukesed, siis ei saa teie mitte taewariiki. Kes iseennast alandab nagu see lapsuke, see on suurem taewariigis."

2. Teine kord tõiwad emad oma lapsukefi Jeesuse juurde, et tema neisse pidi puutuma. Aga jüingrid sõitle-

siwad neid, kes neid tema juure tõrjad. Kui Jeesus seda nägi, läks tema meel haledaks ja tema ütles neile: „Laste

lapsukesed minu juure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest niisuguste pärast on Jumala riik!“ Ja tema võttis lapsed sülle, pani oma käed nende peale ja õnnistas neid.

17. Jeesus läheb Jerusalemma.

1. Jeesus läks Jerusalemma. Õlimäe juure jõudes läkitas ta kaks jüngerit ja ütles nende wastu: „Minge sinna alewisse, mis teie kohal on, ja sedamaid leiate teie ühe kinniseotud ema-eesli ja sõalu tema juures; peastke nad lahti ja tooge minu juurde. Ja kui teile keegi midagi ütleb, siis ütelge: Issandale on neid tarwis! — siis läkitab tema neid sedamaid.“

2. Siis läksivad jüngrid ära ja tegivad nõnda, kui Jeesus neid oli käskinud. Nemad tõiwad ema-eesli ja sälu ja paniwad oma riided sälu peale ja Jeesuse tema selga istuma. Aga rahwa hulk laotas oma riided tee peale;

ja teised raiusiwad okse puist ja heitsiwad tee peale. Ja rahwas, kes eel ja taga käis, kisendas ja ütles: „Hosianna Daaweti pojale! Riidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel Hosianna kõrges!“

3. Jeesus läks püha kotta ja leidis sealt neid, kes härgi ja lambaid ja tuikefi müüsiwad, ja rahawahetajaid istumast. Ja Jeesus ajas kõik wälja, kes pühas kojast müüsiwad ja ostsiwad, ja wiskas rahawahetajate lauad ümber ja ütles: „Minu koda on palwekoda, aga teie olete tema rööwlianguts teinud!“

18. Jeesus kannatab ja sureb.

1. Iisraeli rahwa ülemad läkšiwad kottu ülema-preestri Kaima kotta ja pidasiwad isekeskes nõuu, kuidas nemad Jeesuse kawaluslega pidiwad finni wõtma ja ära tapna. Aga nemad ei teadnud mitte, kust nad teda pidiwad ätte saama. Siis läks üks Jeesuse jünger, Juudas Isariot nimi, ülemate preestrite juurde ja ütles: „Mis teie lubate mulle anda, kui ma Jeesuse teie kätte ära annan?“ Nemad pakkusiwad temole kolmkümmend hõbetükki.

2. Suure neljapäewa õhtul oli Jeesus Ketsemane aias palwet tegemas. Kui ta oma jüngeritega otast wälja astus, tuli Juudas ja temaga sõjamehed ja ülemate preestrite sulased lühtrite ja lampide, mõõkade ja nuiadega. Aga Juudas oli sõjameestele ütelnud: „Kellele ma suud annan, see wõtke finni!“ Ja kohe läks ta Jeesuse juurde, teretas teda ja ütles: „Tere, rabi!“ ja andis temale suud. Küll oleks Jeesus wõinud ühe ainja sõnaga kõik kinnitwõtjad ära surmata ehk enam kui kaksteistkümmend legioni inglid enesele appi kutsuda, aga tema ei teinud seda mitte, sest Jeesus pidi kannatama ja surema, et meie wõikšime põrgu walust peajeda ja õndsaks saada. Selle pärast lastis Jeesus ennast finni wõtta, siduda ja suure kohtu ette wiia.

3. Suur kohus otsis waletunnistust puhta ja püha Jeesuse wasta, et teda saaks surma saata. Aga ehk küll palju waletunnistusmehi ette tuliwad, ei leidnud nemad midagi. Siis ütles ülempreester Jeesuse wastu: „Mina wannutan sind elawa Jumala juures, et sa meile ütled, kas sina oled Kristus, Jumala poeg?“ Jeesus kostis: „Jah olen!“ Siis käristas ülempreester oma riided lõhki ja ütles: „Tema on Jumalat teotanud! Mis meile enam tunnistusmehi tarwis on? Mis teie arwate?“ Ja suur kohus

kostis ühest juust: „Tema on surma väärt!“ Siis sülitafiwad kohtu sulased Jeesuse filmi, lõiwad tema kõrwa äärde, lõiwad teda keppidega ja wiisiwad ta Rooma maawalitseja kohtu ette.

4. Maawalitseja nimi oli Pilatus. Kui Jeesus tema ette toodi, küsis Pilatus: „Mis teil on kaebamist tema peale?“ Nemad kostfiwad: „Meie oleme leidnud, et ta rahwast ära pöörab ja keelab keisrile kohturaha andmast ja ütleb ennast Kristuse, ühe kuningaga olewat.“ Pilatus sai kohe aru, et ülemate preestrite kaebtus wale oli, siiski ei lastnud ta Jeesust mitte lahti, waid hakkas temalt ühte ja teist taga pärima, mis tema peale oli kaebatud. Aga Jeesus ei kostnud temale sõnagi. Siis ütles Pilatus: „Miks sa minule ei wasta? Eks sa tea, et minul on meelewalgd sind risti puua ja sind lahti lasta?“ Aga Jeesus kostis: „Sinul ei oleks ühtegi meelewalda minu üle, kui seda sulle ei oleks antud ülewalt selle pärast on nendel suurem süü, kes mind jinu kätte on ära andnud!“ Pärast küsis Pilatus: „Kas sa oled Juuda rahwa kuningas?“ Jeesus kostis: „Minu kuningriik ei ole mitte seitsinatsest maailmast; igati, kes tõe seest on, kuuleb minu healt.“ Siis ütles Pilatus: „Mis on tõde?“ Ja ta läks wälja ja ütles Juuda rahwa wastu: „Mina ei leia temast ühtegi süüid!“ Aga Juuda rahwas kirjendas suure healega: „Löö teda risti!“ Pilatus lastis siis Jeesust piitsadega peksta, talle purpurimantli selga ja kibuwitsakrooni pähä panna ja wiimaks mõistis ta, ehk ta küll ühtegi süüid temast ei leidnud, Jeesuse ristisurma.

5. Suure reede hommikul paniwad sõjamehed risti Jeesuse selga ja wiisiwad ta Kolgata mäele. Seal lõiwad nemad tema risti külge ja temaga laks kurjategijat, teise

paremale, teise pahemale poole. Ja Jeesus ütles: „Iha, sinu kätte annan mina oma waimu!“ Ja kui ta seda sai ütelnud, heitis ta hinge.

6. Seltsamal filmapilgul kärises ettepoondud tekk, mis templis kõige pühama paiga ees oli, lõhki kahels. Ja maa wärihes ja kaljud lõhkesiwad lõhki ja hauad läksiwad lahti ja palju pühade ihufid tõusiwad üles. Aga pealt, kes risti all seisis, hüüdis: „Tõesti, tema on Jumala poeg!“ Selle sama päewa õhtul wõeti Jeesuse ihu risti pealt maha, wõiti kalli rohtudega ja pandi, kalli linase riide sisse mähitud, uude hauda, mida rikas raeisand Joosep Arimatia linnast enese jaoks oli lastnud kalju sisse raiuda. Haua suu ette weeretati suur kiwi. Selle kiwi pani Pilatus pitseriga kinni ja pani hoidjad haua juurde wälwama.

19. Jeesus tõuseb furnuist üles.

1. Kolmandal päeval wara hommiku sündis suur maamõõrimine. Sest Issanda ingel tuli taewast maha, läks Jeesuse hõõra juure ja weeretas kiwi ukse eest ära ja istus talle peale. Tema nägu oli otsegu wätk ja tema riided walged kui lumi. Hoidjad wärisewad hirmu pärast ja ei wõinud mitte keelda, et Jeesus elawalt hauast wälja astus: Jumal oli oma poja furnuist üles äratanud. Jeesus, meie Ennisiegiija, eiäo!

2. Päewa tõusu ajal tuli Maarja Mahdaleena kahe teise naesega hõõra juure Jeesuse ihu kalliste rohtudega wõidma. Tee peal ütlesiwad nad ijekeskes: „Kes weeretab meile kiwi hõõra ukse eest ära?“ Aga kui nad sinna waatasiwad, nägiwad nemad, et kiwi oli ju ära weeretatud. Ta waata, ingel oli hõõra paremal pool ja ütles nende wastu: „Urge ehmatage! Teie otstite Jeesust, kes oli risti poodud. Teda ep ole siin, tema on üles tõusnud! Waadake aset, kus Issand on maganud. Aga minge ja ütlege seda tema jüngridetele!“

3. Sellejama päewal õhtul oliwad jüngrid üheskoos ja ukseid lukus. Siis tuli Jeesus, seisis teist nende seas ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Aga jüngrid kartsiwad wäga. Siis ütles Jeesus: „Et waadate mu käsi ja jalgu, et mina seesama olen. Katstuge mind kätega ja waadate, sest waimul ei ole liha ega luud, nõnda kui teie näete mul olewat.“ Kui Jeesus seda sai ütelnud, näitas ta neile oma käsi ja jalgu. Siis saiwad jüngrid rõõmsaks, et nad Issandat nägiwad. Aga Jeesus ütles: „Rahu olgu teile! Nõnda kui Isa mind on läkitanud, nõnda läkitan mina teid ka.“ Kui ta seda sai ütelnud, puhus tema nende peale ja ütles: „Wõtke Püha Waimu! Kellele teie ial patud andeks annate, neile on nad andeks antud, kellele teie ial patud kinnitate, neile on nad kinnitatud.“

20. Jeesus läheb taewa ja läkitab Püha Waimu.

1. Jeesus jäi pärast oma ülestõusmist veel neliküm-
mend päewa maa peale. Mitu korda käis ta oma jüngrite
juures ja rääkis nendega taewariigi asjust. Uhekorra
olivad enam kui wiissada meest koos, kui Jeesus nende
juurde tuli. Wiimaks kutsus Jeesus oma jüngrid Olimäele.
Seal ütles Jeesus: „Minule on antud kõik meelewald tae-
was ja maa peal. Selle pärast minge ja tehke jüngriks
kõik rahwas ja ristige neid Isa ja Poja ja Püha Waimu
nime sisse. Ja õpetage neid pidama kõik, mis mina teid olen
käskinud. Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks
saama, aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama. Ja
waata, mina olen igapäew teie juures maailma otsani.“

2. Kui Jeesus need sõnad oli rääkinud, tõstis ta
oma käed üles ja õnnistas oma jüngrid. Ja kui ta neid
õnnistas, tõsteti teda nende nähes üles ja pilw wõttis ta

üles nende filmade eest ära. Ja kui nad ükssilmi taewa poole waatasiwad, seisiwad kaks meest walgis riidis nende juures ja ütlesiwad: „Kalilea maa mehed, mis teie seisate ju waatate üles taewa? See Jeesus, kes teilt on üles wõetud taewa, saab jälle tulema, wiimsel päewal, seltsamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minemat!“

3. Kümme päewa pärast taewaminemist, nelipühi esimesel päewal, oliwad jüngrid Jerusalemas ühel meelel koos. Siis sündis äkitselt kohisemine taewast, otsegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik koja, kus nemad istusiwad. Ja neist nähti kui lõhutud tulekeeli, ja see seis is igaihe peal nende seas. Ja nemad said kõik täis Püha Waimu ja hakkasiwad rääkima teisi keeli, nõnda kui Waim neile andis selgesti üles rääkida. Kui see heal sündis, siis tuli rahwa hulk kokku ja apostel Peetrus pidas Püha Waimu wäes jutlust ja ütles: „Parandage meelt ja laske endid Jeesuse nime peale ristida pattude andeksandmiseks, siis peate ka teie Püha Waimu andi saama.“ Siis said kolmtuhad hinge usklikuks ja neid ristiti Jeesuse Kristuse nime peale. Aga Issand pani iga päew selle oma koguduse juure neid, keda ära peasteti, õndsaks saamiseks selle läbi, et nemad Jeesuse Kristuse sisse uskusiwad ja neid tema nime peale ristiti.

VI. Kiriku laulud.

1.

Omaj viisil.

1. Ma tulen taevast ülevalt, Häid sõnumid toon teile sealt
Reid toon ma teile rõõmuga, Reid tahan mina kuuluta.

2. Üks laps on täna sündinud, Kui ammust ajast töötud :
See kaunis ilus lapsuke On teie rõõm ja kallid õnn.

3. See on see Issand Jeesus Krist, Kes tahab aita hädalist ;
See on see Ünnistegija, Kes teid võib patust lunasta.

4. Kõik õnne saate tema käest, Mis Jumal pakund igawest,
Et teie võite meiega Nüüd taewas järgest elada.

5. Nüüd pange märki tähele, Et sõimest mähkmeist leitakse
Laps halwas laudas magama, Kes ilma ülespidaja.

6. Seepärast läki rõõmuga Nüüd karjastega vaatama,
Mis Jumal meile kinkinud, Mis meie heaks on annetud.

7. Mu süda pane tähele : Mis on, mis sõimes nähtakse ?
Kes on see kaunis lapsuke ? — See on mu armas Jeesuke.

8. Oh ole terve tulemast, Mind patust mitte põlgamast !
Sa tuled hädast aitma mind : Oh võiksin küllalt kiita sind !

9. Oh võta, armas Jeesuke, Mu süda fängiks omale, Oh
võta temas hingata, Et mina sind ei unusta !

10. Sest hüppan mina südamest Ja kiidan oma Jeesukest,
Ma laulan suure rõõmuga : Mind, Jeesus, ikka awita !

Wiisil: Oh Jeesus ülem abimees.

1. Oh Jeesus, sinu ahastus, Su waew ja sinu walu Mul seisku ikka silma ees Mii kaua, kui mul elu, Et hoian kõige patu eest Ja nõuan sinu surmawäest Siin uues elus käia.

2. Kõik haawad, mis ju küljes näen, On minu patud löönud; Kõik, mis ma olen, mis ma teen, On waewaks sulle jaanud. Kõik minu wõlad kannad ja: Oh anna andeks armuga, Et sind nii hirmfalt waewan!

3. Sa tulid õndsas taewa sees Mu patu häda sisse, Ja kandsid juure armu wäest Kõik minu nuhtlust ije. Sind risti külge naelati, Sind piinati ja tapeti, Et mina õndsaks saaksin.

4. Sest tahan sulle jüdamest Müüd kiites tänu anda, Ja kui sa omast heldusest Mind wõtad taewa kanda, Siis tahan taewa hulgaga Ja uue keele lauluga Sind igawesti kiita.

3.

Wiisil: Müüd ristirahwas' laulage.

1. Mu jüda ole ülewel, Öö on ju mööda läinud, Mu waimul olgu walmis meel, Päew on ju selgeks tõusnud: Sa oma Annistegijat Müüd kuuled hauast tulewat, Siis wõta teda wastu!

2. Oh armas Issand Jeesus Krist, Kes tõusid surmast üles: Meid peasta surmast, kuradist, Meid hoia omas süles! Oh aita oma Waimuga Meid kõik uut elu alata, Mis sina meile saatsid!

5.

Omalt wiisil.

Mu hinge sisse tule Mind waatma, Püha Waim, Kes tõid uut elu mulle, Kui ilmale ma sain. Oh armas sõber ja, Kes tulid Issast, Pojast, Sealt õndsast taewa majast, Sind kiidan rõõmuga!

5.

Omal wiisil.

1. Auu, kiitus olgu igawest Kolmainu Jumalale, Et tema juurest heldusest Meid awitanud jälle. Meist meelehea on Jumalal, Suur rahu põli taewa all, Kõik waen on otja saanud.

2. Sind, Isa, meie kiidame Ja palume sulst abi, Kes pead üles targasti Kõik oma sõna läbi. Su wägi, see on otjata, Mis tahab, peab sündima, Sa oled wägew Isfand.

3. Oh Jeesus Õnnistegija, Kes Isast tulid taewast: Meid tahtsid sina lepita Ja peasta ära waewast. Ma palun kõigest südamest Sind, kallist waga Tallekest, Oh anna meile armu.

4. Oh Püha Waim, ja abimees, Sa rõõmustaja taewast: Meid hoia kurja waimu eest! Et Jeesus peastis waewast Meid oma kalli surmaga, Seepärast seisab lõpmata See peal ka meie lootus.

6.

Wiisil: Oh wõitlejad, et käige peale.

1. Ma olen ristitud, ja kirjas Ma olen eluraamatus: Müüd olen taewa Isal armas, Mu oma on ta pärandus; Mu nimi taewas kirjutud, Ta käte peale märgitud.

2. Ma olen ristitud, ei karda Ma risti, häda, kurwastust; Ma laps, ja Jumal on mu Isa, Ta saadab abi, rõõmustust; Ja kui ma õhlan nutuga, Mul silmad pühib kuiwaks ta.

3. Ma olen ristitud; kui suren, Ei tee mull' hirmu surm ei hand: Ma oma isamaja tunnen, Seal on mul walmis taewa laud. Jah, igawene õnnistus On minu lapsepärandus.

7.

Wiisil: Ma tahan jätta maha.

1. Kes wõib mind hukka mõista, Kui Jumal on mu poolt? Kes tahab wastu seista, Kui tema kannab hoolt? Kui tema armu wari Mu ümber järgesti, Mis wihameeste kari Wõib teha minule?

2. Nüüd tean ja usun seda Ja kiidan julgesti, Et helbe-
mat kui teada Ei ole tõesti. Ja et ta igas asjas Mu ustav
abimees, Ning et ta kõiges hädas Nüüd seisab minu ees.

3. Ja selle usu põhi On Kristus ja ta arm, Ei ma siis
karta tohi, Ei eksita mind hirm. Ma ise küll, mu elu Ei kõlba
kuhugi: Mis Kristus annud mulle, See maksab alati.

8.

Wii il: Miks mu süda ennast waewab.

1. Kas on linnukesel muret, Kust ta saab, Mis ta sööb?
Kas ta nälga sureb? Tema loodab Looja peale. Hüppab seal,
Oksa peal, Rõõmsast tõstab heale.

2. Oh, meil õiget usku waja! Oleks see Meie käe, Wõit-
sime kõik saada. Jumalast kes sinu hakkab, Ei jää ta Abita
Rahul walwab, magab.

3. Kes siin õigust taga nõuab, Ülemaks, Kallimaks Armu-
riiki peab. Sellel Jumal süüa annab, Suua ka Waewata,
Tema eest hoolt kannab.

9.

Omaj wiisil.

1. Mu süda, ärka üles Ja kiida Loojat lauldes, Kes
kõik head meile annab Ja muret itka kannab.

2. Kui magama ma heitsin, Su sülle ennast peitsin;
Küll kurat püüdis neelda, Sa aga wõtsid keelda.

3. See eest ma sind nüüd tänan, Auu, kiitust sulle annan,
Sull' ohwrin õhkamisi Ja pühi palumisi.

4. Mu peale, Isjand, waata Ja oma ingel saada, Et
tänapäew ta jälle Mind wõtab heldest sülle.

5. Mu töö las' korda minna Ra õnnista kõik fina: Ma
annan sinu kätte Kõik, mis ma wotan ette!

10.

Omalt wiisil.

1. Müüd hing'wad inimesed, Mets, weiksed, linnukesed,
Kõik ilm on magamas. Oh tõuse, meel ja mõte, Müüd üles,
wõta ette, Mis Looja meele pärast on.

2. Kus on müüd päike jäänud? Ta on õhu looja läinud,
Dõ ajemele saab. Et mingu! Sest mu sisse Mu päike, Jeesus
ise, Mull' tõuseb, kes mind walgustab.

3. Mu filmad raskeks läewad, Magama warsti jääwad.
Kus jääb hing ihuga? Neid oma hooleks võta, Mul waesel
appi tõtta, Sa Israeli hoidija.

4. Mind tiwa alla võta, Oh Jeesus, hästi kata Mind
kanapojukest! Mu armsaid hästi hoiä Ja woodi ümber pane
Neil ingliwägi kaitsejaks!

11.

Wiisil: Müüd on see päew ju lõppenud.

1. Ma olen wäike lapsuke Ja püüan õnnistust, Ma
olen rammust nõdruke, Ei tea hakatust.

2. Sa olid, Õnnistegija, Mu heaks ka lapsuke, Sa ost-
sid oma werega Mu hinge omale.

3. Müüd, armas Jeesus, awita, Et elan sinule, Ja wii
mind wiimaks armuga Siit taewa ülesse!

12.

Omalt wiisil.

Hoia meid ja õnnista
Dma kalli armuga,
Sinu pale õnnistus
Dlgu meie walgustus!

VII. Piibli salmid.

1. Nõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusündinud Poja on andnud, et üksigi, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, vaid et igawene elu temal peab olema. Joh. 3, 16.

2. Ündsad on need, kes Jumala sõna kuuluvad ja seda tallelepanewad. Luf. 11, 28.

3. Andke keisrile, mis keisri kohus, ja Jumalale, mis Jumala kohus on. Matt. 22, 21.

4. Ündsad need, kes puhtad südamest, sest nemad peawad Jumalat nägema. Matt. 5, 8.

5. Loo mulle, Jumal, puhast süda! Taaw. laul 51, 12.

6. Surm on patu palk, aga igawene elu on Jumala armuand, Kristuse Jeesuse meie Isjanda jees. Room. 6, 23.

7. Minge kõike maailma ja kuulutage armuõpetust kõigeleloomale. Mark. 16, 15.

8. Teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse jees. Gal. 3, 26.

9. Walwake ja paluge, et teie kiusatuse sisse ei saa; waim on küll walmis, aga liha on nõder. Matt. 26, 41.

10. Mina olen ülestõusmine ja elu: Kes minu sisse usub, jee peab elama, ehk tema küll sureb. Joh. 11, 25.

11. Mis film ei ole näinud ja kõrw ei ole kuulnud ja inimese südamesse ei ole tõusnud, seda on Jumal walmistanud neile, kes teda armastawad. 1 Kor. 2, 9.

12. Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda. 1. Kõn. 2, 10.

T a a w e t i 23. l a u l.

1. Jehoowa on mu karjane, ei mul 'pole ühtigi waja.

2. Noore rohu maade peale asutab ta mind, ta saadab mind hingamise wee juurde.

3. Ta jahutab mu hinge, ta saadab mind õiguse jälgedele peale, oma nime pärast.

4. Ka siis, kui ma käin surma warju orus, ei karda ma kurja, sest et sina minuga oled; sinu kepp ja su sau, need samad trööstiwad mind.

5. Sa walmistad mu ette laua mu waenlaste nähes; ja wõiad mu pead õliga; mu karikas on hästi täis.

6. Headus ja heldus aga peawad mind taga ajama kõige mu eluaja, ja ma jään Jehoowa kotta kauaks ajaks.

T a a w e t i 103. l a u l u s t.

1. Mu hing, kiida Jehoowat, ja kõik, mis minu sees, tema püha nime.

2. Mu hing, kiida Jehoowat, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära:

3. Tema on see, kes kõik su ülekohtu andeks annab, kes ära parandab kõik su wigadused;

4. Kes su elu lunastab hukatusest, kes sind ehib helduse ja halastusega kui krooniga.

5. Halastaja ja armuline on Jehoowa, pika meelega ja rikas heldusest.

6. Sest nii kõrge kui taewas on üle maa, nõnda wõtab tema heldus wõimust nende üle, kes teda kardawad.

7. Otse kui hommiku pool kangel on õhtu poolt ära, nii kaugele saadab ta meie üleastumised meist ära.

8. Otse kui isa laste peale halastab, nõnda halastab Jehoowa nende peale, kes teda kardawad.

VIII. Tähendused,

fui sageli lasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

Lapse nimi:

Lapse vanadus:

Lapse elukoht:

Laps peab käima: kooli.

Tähendused,

kui sagedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

Tähendusel,

kui jägedasti kodulaps õpetaja ja koolmeistri ees on
katsumisel käinud.

£ind 20 top.